

הלכות שחיטה ב

מ

ב אם שחיטת נכרי ומומר כשרה וכו' י"א סעיפים:
א *שחיטת נכרי [א] נבלה *אפי' הוא [ב] קמן ואפי' אינו עובר אלוילים
הגה: קמן גר מועז (טור) ואפילו אחרים רואים [ג] אותו.

באר הגולה

ב רמב"ם בפ"ד מהל' שחיטה וכן רש"י שם במשנה.

א משנה הולין דף יג.

[א] נבלה, אבל אינה אסורה בהנאה משום תקרובת עכו"ם דלא אמרינן^א סתם מחשבת נגים לעבודה זרה אלא אם כן הוא מין^ב דהיינו כומר הארוק בעבודה זרה^ג ובזמן הזה אף הכומרים אינם ארוקים בעבודה זרה כל כך כי מעשה אבותיהם בידה"ט ויש להתיר בהנאה בהפסד מרובה^ד. וכל זה בשחיטה אבל בהריגה אין לחוש כלל למחשבת עבודה זרה^ה (תבואות שור^ו):

[ב] קמן, שאינו יודע כטיב עבודה זרה^ז ואין מחשבתו לעבודה זרה^ח:

[ג] אותו, ששחט יפה שחיטתו נבלה מן התורה^ט שנאמר^י וזבחת ואכלת ודרשו החכמים^{יא} מה שאתה זוכה אתה אוכל ולא שזכת הקוף^{יב} והוא הדין לנכרי^{יג} לפי שאינו בתורת

קונטרס אחרון

כמו שצריך למחות בכל היכא דאמרינן דשויא אנפשיה התיכה דאיסורא, דתו לא מצי למהדר ביה כי אם באמתלא מקובלת. דהכא לא שויא אנפשיה התיכה דאיסורא כיון שאינו מוחלט לפסול עולמית, שהרבר תלוי במחשבתו אם להרע אם להטיב (והשתא אתי שפיר דלא דמי למי שהורה על העדים שהם פסולים, משום דבידני ממונות הוראת בעל דין כמאה עדים^ט ואינו יכול לחזור בו לעולם^י). מה שאין כן באיסור והיתר שאינו נאמן אפילו על עצמו כב' עדים, אלא שאינו יכול לחזור בו (ו)ומהא דשויא אנפשיה התיכה דאיסורא, משום שאדם יכול לאסור על עצמו דברים המותרים [מן] שכתבתי לעיל^{יב} בשם כנסת הגדולה^{יג}, והלכך הכא שהדבר תלוי במחשבת ההושת במכאן ולהכא לא פסלו ואסרו על עצמו כלל בדבריו זה שאמר ששחט שלא כהוגן, אבל בדיני ממונות אדם יכול לפסול על עצמו אפילו עדים כשרים כמו שכתבו הפוסקים גבי בטול מודעות^{יד}, משום דהוראת בעל דין כמאה עדים ואינו יכול לחזור בו, מה שאין כן באיסורים, כמו שכתב רשב"א פ"ד דגיטין^{טו} הובא בב"י אה"ע סי' קל"ד^{טז}:

א רבי אלעזר ג', א.

ב רבי אמי שם.

ג רש"י נשין מ"ה, ב ד"ה מין. וראה גם לעיל או"ח סי' לט

ס"ד. סי' רטו שם. סי' של"ב כ"א.

ד רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ג', ב (בכרם שבחול').

ה לחשוש לדעת הלבוש ס"א, וש"ך ס' ד ס"ק ג.

ז שאומרים בהנאה שחיטת ארוק לע"ז גם בזמן הזה. וראה

לעיל או"ח סי' לט ס"ד, וק"א שם ס"ק ב, וש"ך.

י שטלה הידשה ס"א, עפ"י תוס' ע"ז למ, ב ד"ה לרא.

ציונים לקונטרס אחרון

שנד ראה שו"ע אה"ע סי' קלד ס"ג.

שנה לד, א ד"ה ולענין.

שנו ד"ה כתב א"א, וראה ט"ז שם סק"ה, ביאורי

הלכות.

שנ ב"מ ג, ב וש"ך.

שנא נימוקי יוסף ב"מ (ב, א) ד"ה אינו בהכחשה. פני

יהושע קדושין סה, ב (ברש"י ד"ה הוראת).

שנב קו"א סק"ד.

שנג בהגהות ב"י אות פב.

ב ג' מומר אוכל נבלות (ח) לתיאבון ישראל בודק סבין ונותן לו זמותר לאכול משחיטתו יאפילו ישחוט בינו (ח) לבין עצמו והוא שיודעין

באר הגולה

ג מומרא דרבא חולין דף ג' רלא שבק התירא ואכל אמרוא ואפי' לא אכל מנגנו דהייש אלפינו עור לא תתן מכושול.
 ד ר"ן והמודקי בשם ר"י ת כן דקדקו דהנש' והד"ש שם מהנמרא.

שחיטה¹⁰ ושחיטתו בכשחית הקוף. אבל הרש שומה וקמן הם בתורת שחיטה¹⁰ שהרי אמר להאיכלם נבלות בדיים מן התורה¹¹ ולפיכך שחיטתו כשרה באחרים רואין אותו¹² (א):

[ד] לתאבון. פירוש למלואות תאותו¹³ כשאינו מוצא בשר כשר¹⁴ או שאינו מוצא בוויל כל כך כמו נבלות וטרפות (סנהדרין כ"ז¹⁵). לאפוקי מי שאינו חושש בשחיטה דלקמן סעיף ה' בהג"ה¹⁶:

[ה] לבין עצמו. ולא היישגן שמא לא זוהר לשחוט יפה שלא יהיה וידרום [משום] ולא שבק התירא ואכל איסורא¹⁷ כיון שכברו לשחוט יפה¹⁸ שזו חזקה היא אפילו

קונטרס אחרון

(א) והא דאיכא מאן דאמר¹⁹ דקטן פחות מבין שש דינו כקוף לענין נטילת ידיים כמ"ש רמ"א באו"ה סי' קנ"ט²⁰, היינו משום דלענין נטילת ידיים בעינן כוונת נותן²¹, וקטן בציור מבר שית אין לו כוונה והוי ליה כקוף בעלמא²², אבל השחיטה אינה צריכה כוונה כדלקמן סי' ג'²³, כן כתב הפרי חדש בקונטרס אחרון²⁴ (וזהו לפי דעת רש"ל²⁵ ודמשק אליעזר²⁶). אבל לפי דעת הבי"ט והאחרונים באו"ה שם²⁷ דלנטילת ידיים לא בעינן כוונת נותן כלל אלא כה נותן וכוונת נטיל, ופיסול הקוף ליתן לידים הוא משום דלא השיב כה גברא²⁸, וקטן פחות מבין שש דאיכא מאן דאמר דדינו כקוף היינו משום דלא השיב כה גברא²⁹ כמו שכתב מרדכי הארוך בשם רש"י³⁰, אם כן הוא הדין לשחיטה כמו שכתב הבית הלל³¹, וכן משמע במג"א שם³². וצ"ע שלא העירו האחרונים בזה³³:

כ רש"י ג, א ד"ה לתיאבון, פרישה שם. מ"ז ס"ב. וראה לקמן הל' נקי ג"ג סי' פ"א (שהואיסור והרותר שנים בטענין).
 כא ע"א, ורש"י שם ד"ה ה"ג מנמי, שמלה חדשה. פ"ב. וראה לקמן סי' וס"ב, מן, ודינו אפילו בפעם אחר.
 כב וק"א ס"ק ח (ד"ה אבל), וס"ק יב.
 כג תוס' ג, ב ד"ה בודק, רא"ש פ"א סי' ז.
 כד ש"ך סק"ה. שמלה חדשה שם.

טו תוס' ג, ב ד"ה קטבר (אינו בר ובהה). רא"ש פ"א סי' ת. מ"ז ס"ב. וראה גם לקמן סי' וק"א ס"ק ח וס"ק יב (לענין מומר להבטע).
 טז ש"ך סי' א סק"ג.
 יז ראה לעיל או"ח סי' שמג ס"ה וש"נ.
 יח ברעליעל סי' א ס"ג וסק"ל.
 יט פרישה אות ה. וראה לקמן ק"א סק"ה בגדר מומר להבטעם.

ציונים לקונטרס אחרון

ט ד"ה חבית וד"ה אבל כל ארס, שגם ברי"ש אפשר לפרש דסגי בכוונת נטיל (ובדמשק אליעזר שם שולל פירושו).
 י ראה שם סי"ד וס"ב, וש"נ.
 יא תוס' חולין קז, א ד"ה דלא, רא"ש שם פ"ח סי' יג. דעה הב' דלעיל שם.
 יב ראה אג"ק ח"י ע' יא.
 יג שו"ת רש"י סי' פט. הובא בישיש שם, ובכ"ח שם ד"ה אבל כל ארס (ואילו ברמשק אליעזר שם אות ג גרס: כוונת גברא).
 יד ס"ק ו.
 טז ס"ק כד.
 טז ולעיל שם ס"ב נתבאר גם לרעה זו, שטעם הפסול הוא מחסרון כוונה (ומיירי כשאין הנטיל מתכוין).

א הנהגות אשרי ברכות פ"ב סי' יא, בשם אור זרוע ח"א סי' עה.
 ב סעיף יא, ולעיל שם ס"ב.
 ג כרבי יוסי בתוספתא ידים פ"א ה"ז, דלא סגי בכוונת נטיל (ולעיל שם נפסק דסגי בכוונת נטיל, וש"נ).
 ד כ"י שם ד"ה קוף, לבוש שם ס"ב. הובא לעיל שם (ולעיל שם מפרש דמיירי שהנטיל אינו מתכוין).
 ה סעיף א.
 ו בהשגתו לבית הלל ס"ק ו.
 ז ראה ישיש פ"ח סי' כד (דסגי בכוונת נטיל).
 זאו"ע: ר"ש ירדים פ"ה מ"ה, שמביא דעת רבי יוסי בתוספתא שם דבעינן כוונת נותן דוקא, ונראה שפוסק כן).
 ח קז, א (הל' ט"ז) סי' יג אות ג"ד (שמוכיח מר"ש הנ"ל, דקיייל כרבי יוסי שצריך כוונת נותן דוקא).

הלכות שחיטה ב

מב

בו שידוע ⁽¹⁾ הלכות שחיטה. וואם לא ברק לו סכין תחלה אסור לאכול משחיטתו עד שיברקנו ⁽²⁾ בסוף. ואין ליתן לו לכתחלה לשחוט אפילו

באר הגולה

פ' הישב"א בתורת הבית.

1 שם ובמנרא.

בפושעי³ ישראל כשיש איסור והיתר לפניו שאינו מניח את ההיתר ואוכל את האיסור עד שידוע שיצא מחוקה זו ואינו הושש כלל באיסורין (רמב"ם ¹³ תבואות שור ¹²). ואפילו לא יאכל הוא משחיטתו זו מכל מקום הושש הוא שלא להאכיל איסורים כמו שלא לאכול שלא לעבור על ולפני עור וגו' ¹⁴ כשאפשר לו שלא לעבור (תוספות ¹⁵ ורא"ש ¹⁶). אלא דממחר לא מרח ¹⁷ לברוק הסכין ולתקנה אם היא פגומה (רא"ש ¹⁸ ורא"ש ¹⁹). אלא מנמה משום הכי בודק הסכין ונותן לו (גמרא ²⁰) (א):

[1] הלכות שחיטה. דבמומר לא אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן דכל שאוכל נבלות לתאבון ואינו מורה יש לחוש שמה אינו מומחה ולתאבא הוא שוחט (רשב"א ¹⁷). וצריך לברקו תחלה קודם שחיטה אם הוא מומחה ואין ליתן לו לשחוט על סמך שיברקנו אחר שחיטה דלמא מישתלי ולא יברקנו וקאכיל איסורא ¹⁸ דאפילו בדיעבד אסור שחיטתו אם אינו יודע אם הוא מומחה (ש"ך ¹⁹):

[2] בסוף. ואו הוא נאמן לומר שכסבין זו שחט ולא חיישין שמה בסכין פגומה שחט ולאחר שחיטה נודמנה לו זו. ודקא בשעה או שתיים שלא היה לו פנאי ללכת לדרכו

קונטרס אחרון

(ב) ולא חיישין שמה אירע לו איזה קלקול בשחיטה, כגון שהייה או דרסה או שלא שחט רוב הסימנים, והוא אינו נאמן לומר ששחט יפה שהרי הוא אוכל נבלות לתיאבון, משום דחזקה על בן דעת שאין קלקולים יוצאים מתחת ידו במקרה ¹, אלא אם כן נתכוין לכך או שלא השגיח, דכל בן דעת משגיח הוא בשעת שחיטה. ואף על פי שלענין שחיטת רוב [ה]סימנים לא אמרינן חזקה זו, ואם לא בודק בסימנים אחר שחיטה הרי זה נבלה, משום דמעמידים הבהמה בחזקת שאינה זבוחה ולא נחתכו הסימנים כדלקמן סי' כ"ה ², מכל מקום כיון שהוא משגיח בשעת שחיטה הרי הוא בודק ורואה בשעת שחיטה אם נשחטו רוב הסימנים, ואם רואה שלא שחט רוב הסימנים הוהו הוא קודם שיעור שהייה ושוחט וגומר את שחיטתו ³, דאינו מניח את הכשר ואוכל את האיסור במקום שאינו טורח. והיינו כשאי אפשר עכשיו לברוק בסימנים כגון שנתקף הראש, אבל בדאפשר לברוק לא מסכינן עליו וברקינן, וכן בבדיקת הסכין אחר שחיטה כדלקמן ⁴ (רשב"א ⁵). ואפילו

כח כתיב: ברשעי.

כז ס"ד ה"ח.

כח ס"ק ז.

כח ויקרא פ' ד' (דלא כמו הבית, דלקמן ס"ק ד').

כט שם.

ל שם. מור וב"י ד"ה ונ"ש ואפילו לבוש ס"ב ש"ך ס"ה.

לא גמרא ד, א. וראה ק"א ס"ה.

לב שם. שמלה חרשה שם. וראה לקמן ק"א ס"ו (שלדעת

הרשב"א אינו מורה אפילו בבדיקת לבדו). לעיל ק"א ס"ק

א (ש"א שמשום זה אין הנשים נאמנות על השחיטה).

לג ג. סעי"א.

לד תורת הבית האריך בית א ש"א (ה, ב). פ"ו סק"ג. ש"ך

סק"ג.

לה ראה גם לקמן סק"ש (לענין בדיקת סכין). וש"ג.

לו ס"ק ג. וראה ק"א סק"ג (אם צריך לברוקו אחר

שחיטה).

ציונים לקונטרס אחרון

כ ק"א סק"ג.

כא בחידושי ד, ב ד"ה וישראל. שמלה חרשה ס"ה,

ותבוש סק"ג.

זו ראה גם לעיל ס"א ק"א סוף סק"א. לקמן ס"י בר

סק"ה.

זח ס"א וסק"ב. וראה ביאורי הלכות.

זט ראה גם לעיל ק"א שם. וראה ביאורי הלכות.

הלכות שחיטה ב

מג

כשר [מ] עומד על גביו בלי שיבדוק לו כשר את הסכין תחלה על

ולמצוא אחרת בשוק אבל כשהיה לו פנאי יום או יומים אין סומכין עליו בזה כך הרעת
נותנת אבל לדינא יש להחמיר אפילו בשעה או בן[שתיים]. אבל אם כאנו נומר שחיטה
או שהיה לפניו ב' או ג' בהמות שחומות ועדיין הוא שוחט והולך (רביעית וחמישית) בין
שהוא מתעסק עדיין בשחיטה וסכיניו בידו אמרין בורדאי בוי שבדרי שחט הכל (רשב"א¹⁷
ש"ך¹⁷) (א):

[מ] עומד על גביו. ורואה ששוחט יפה דדלמא בסכין פגומה קשויט (גמרא¹⁸). ולא
דמי לכותים קודם שגזרו עליהם להיות כנכרים דבישראל עומד על גביו ואפילו
יוצא ונכנס¹⁹ היה מותר לאכול משחיטתו בלי שיבדוק לו סכין משום דרבותי מירתת
מהישראל שמא יבדוק הסכין אחריו לפי שידוע שהישראל לא סמוך עליו והוא
נבדל מערת ישראל באמונתו שאינו מאמין בתורה שבעל פה²⁰ אבל ישראל מומר לא
מירתת כי הוא סבור שלא יבדקו אחריו²¹ לפי שמהזיק עצמו בישראל (תוספות²²):

קונטרס אחרון

לדין דלית לן שיעורא בשהייה ואפילו שהייה במשחו אסורה²³, מכל מקום אינה אלא מדרבנן
משום ואל תחוש תורת אמך²⁴ שלא לשנות מנהג אבותינו כדלקמן סי' כ"ג²⁵ (תבואות שור²⁶),
פירוש וספיקא דרבנן לקולא²⁷. ועוד דלא שביק התיירא דאורייתא ואכיל איסורא דאורייתא, דכל מה
דמצי למעבד בהתיירא פורתא עביד במקום שאינו טורה כדפרש"י²⁸ (התוס' ס"ו דף [דף] ע"ב. אבל
בישראל מעליא לא שייך האי טעמא, שהרי מיד שהגביה ידו מלשחוט קודם גמר שחיטה הרי הוא
מסלק ידיו לגמרי ואינו גומר עוד שחיטתו לפי מנהגינו כדלקמן (סוף) סי' כ"ג²⁹. והא לא אמרין
דחוקה שלא הגביה ידו מלשחוט קודם גמר שחיטה, שהרי מעמידים הבהמה בחוקת שאינה זבוחה³⁰:

(ג) וכל זה כשלא ברק סכין ונתן לו, אבל אם ברק סכין ונתן לו דעת הב"י³¹ שאין צריך לחזור
ולבדוקה אחר שחיטה, דמוקמינן לה אחזקתה כדלקמן סימן י"ח³². אבל דעת הט"ז³³ ופרי
הד"ש³⁴ והש"ך³⁵ כמ"ש לעיל³⁶ בשם הרשב"א דצריך לחזור ולבדוקה אחר שחיטה לכתלה
בראפשה, משום דלא מוקמינן לה אחזקתה אלא כשנאבדה ולא בראפשה בברקה כדלקמן שם³⁷.
ואין לסמוך בזה על בדיקת המומר, שהרי אף אם ימצאנה פגומה לא יאסור שחיטתו מתארתו לאכול
בשר. ואף אם לא יאכל ממנה³⁸, מכל מקום לא יחוש לבדוק. ואף אם יבדקנה ויצאנה פגומה,

מא משה לז, ב ויש"י ד"ה מפרי כותים. וראה גם לקמן
ק"א סק"ד.
מב ראה לקמן ס"ק יב.
מג ג, ב ד"ה בהק. רא"ש פ"א סי' ה. ש"ך ס"ק מ וס"ק
כד.

לז כהדושי' ד, ב ד"ה ומהו וכו'. וראה לקמן ק"א ס"א.
לח ס"ק י.
לט ג, ב.
מ ראה גמרא ד, א. לקמן ס"ק יח.

ציונים לקונטרס אחרון

נחמנו ולא נשחטו רוב הסימנים אף בלא שום
הוכחה.
לא ד"ה ובעל העיטור.
לב סי"ב וק"א ס"ק ז (שמטעם זה אינה נפסלת
כשנאבדה).
לג ס"ק ב.
לד ס"ק ה.
לה ס"ק ד. ובבבתי"א והשי"ח (ס"ה). ובבבתי"א סק"א.
לו ק"א סק"ב.
לז סי' יח ס"ק יח.
לח כגון ששוחט לאחרים.
כב כדלקמן סי' כג ס"ב.
כג משלי א, ח.
כד ראה שם ס"ק ג וס"ק י"ב. וראה גם לעיל אר"ח
סי' תסא סכ"ז.
כה שמלה חדשה שם, ובסי' כג ס"ב.
כו כדלקמן שם ס"ק י (ד"ה וכן בספק), ושי"ג.
כז ד"ה מפני.
כח ד"ה מותר.
כט סעיף ב ברמ"א. וראה דברי טעם סי' קכב (קה,
ג). חקרי הלכות ח"ג ע"ג, ב.
ל וראה לעיל סי' א ק"א סק"א (חיישנן שמא

סמך שיברקנו [ט] בסוף. הגה: מי ששחט והוילא טריפה פעם אחת מתחת ידו אס לא הוזקן צדק מותר לאכול אחר כך (ה) משחיטתו. מ"מ דנין צוה לפי ראות

[ט] בסוף. דהיישנין שמא ישבח לברוק בסוף וקאכיל איסורא¹⁰¹ שבריקת המומר אינה כלום¹⁰² וסתם סבינים אינם ברוקים¹⁰³ (ה):

קונטרס אחרון

ישתוק ולא יאמר כלום כדי להפריש אחרים מאיסור שהוא נוהג בו היתר. דדוקא בדאיכא התירא ואיסורא לא שביק התירא ואכל איסורא ולא בדאיכא איסורא לחודיה, ובדראי לא יהוש על אחרים יותר מעל עצמו⁹⁷. ולא אמרו שחשוד על הרבר¹⁰⁰ נאמן להעיד על אחרים כדלקמן סי' קי"ט¹⁰¹, אלא כשמעיד¹⁰², משום דמה לו לשקר, אבל לא לסמוך עליו להיתר מחמת שהוא שותק ואינו חושש להפריש מאיסורא כמו שסומכין בוה על סתם ישראל כדלעיל סי' א'¹⁰³, כי על הייז לא חס על חיי אחרים לא כל שכן. ובלא בדיקת סכין תחלה אף שמעיד ואןמןר שביפה שחט אינו נאמן אף שלא יאכל ממנה, דכיון דמטרה לא טרה להקנה אם היא פגומה¹⁰⁴ היישנין דמשום הכי משקר ולומר שהיא יפה, כיון שקבל עליו לשחוט והוא אינו רוצה לטרות ולתקנה:

(ד) והרי"ן¹⁰⁵ כתב דהיישנין שמא יחשבו הרואים שסומכים על בדיקת המומר וימסרו לו ולא יברקו אחריו, וכתב הב"ח¹⁰⁶ ולפי זה אפילו בדיק הסכין בינו לבין עצמו לא יתגנה לו בפני הרואים אלא אם כן יחזור ויברקנו בפניהם, או שיאמר בפניהם בדיקת סכין זו (ש"ך¹⁰⁷), כדי שלא ליתן מקום לטעות לפני הרואים שנוהגים לו סכין בלא בדיקה, דהיישנין שמא לא יחקרו ולא ידעו שברקוהו כבר, כמו דהיישנין שמא לא יחקרו ולא ידעו שברקוהו לבסוף לפי דעת הרי"ן:

(ה) **משחיטתו**¹⁰⁸, הש"ך¹⁰⁹ ופירוש¹¹⁰ השינוי על זה והוכיחו דאפילו בדיקה אחת אסור לאכול משחיטתו עד שיעשה תשובה הראויה לו כדלקמן סי' קי"ט¹¹¹, ואין לו התנצלות לומר שזוג הייתי כמו שכתב הרשב"א בהשוכה¹¹², הובא בב"י¹¹³ וש"ע סי' קי"ט [ט]. וביאר שם הטעם שהרי זה פושע שאינו זהיר לברוק יפה, או שאינו חושש למיעוט הקפדתו (עיין ב"י סי' קי"ט) בין היתר דאיסור (פירוש דהיישנין דמשום הכי אינו זהיר לברוק יפה אף שאינו טורח רב מטורה ההליכה דלעיל¹¹⁴ אלא למיעוט הקפדתו, אם לא ראינוהו דואג על מה שאירע לו כדלקמן), שאילו בדיק יפה לא יצאה טריפה מתחת ידו, מאחר שדיני הלכות טריפות ידועים לו. ועוד שבצויו הוא לשקר ולומר שזוג הייתי ולעולם יאמר כן ולא יטרח כלל לברוק יפה על פי שהוא טורח קל ומועט, כיון שהקפדתו בין איסור להיתר גם כן מועטת. לכך אין סומכין עליו כלל למנותו עוד [ל]טובה. ולא עוד אלא שצריך לדקדק אחריו אם ראו לסמוך עליו אף בקבלת דברי חברות¹¹⁵,

מד רשב"א בתורת הבית האריך (ג, א). מור וש"ך סק"י.
וראה גם לעיל סק"י [לענין בדיקת המונדי]. לעיל סי'
א סק"ד [לענין בדיקת ישראל כשר]. לקמן סי' יח סק"ד.

צינונים לקונטרס אחרון

לט ראה גם לקמן בפנים ס"ק טו.
מ שדינו כמומר, כדלקמן סי' ברמ"א וסי' טו בפנים.
מא סימן זה בשוע"ר לא הגיע לידני, וראה שו"ע שם
ס"ז. לקמן ס"ק טו.
מב לומר מותר הוא (שו"ע שם).
מג ראה לעיל שם ס"ק ו, וסי' כה.
מד כדלעיל ס"ק ה.
מה (א, א) ד"ה ולענין.
מז ד"ה כתב הרי"ן.
מז ס"ק ה.
מח לכללות ק"י"א זה ראה שו"ת דברי נחמיה יו"ד סי'
א. אג"ק ארמ"ר מהרש"ב ח"ב ע' התקיד

(לענין בדיקת סכין של ישראל כשר).
מה כדלעיל סק"ה.
מו כדלקמן סי' יח ס"ד וסק"ד.

(קיצור הקי"א). ביאורי הלכות.
מ ט ס"ק יא.
מג ס"ק יא.
נא סימן זה בשוע"ר לא הגיע לידני, וראה שו"ע שם
ס"ז.
נב ח"א סי' כ וסי' תלב.
נג סי' קי"ט ד"ה וז"ל הרשב"א.
נד ראה לקמן בפנים ס"ק יב (שטורח ההליכה היא
טריחא וזאת מבדיקת הסכין היא. ראה ק"י"א סק"ז).
נה מבואר עניינו בבכורות ל, ב. רמב"ם הל' מעשר
פ"י ה"א, וה"ל מטמא משכב ומושב פ"י ה"א.
טו"ו סי' קי"ט ס"ק יז.

הלכות שחיטה ב

מה

עיני הדיין צאדם השוחט אס כנר נכסל ורגלים לדנר מעצמין אותו (מהרי"ק שורש ל"ג).

קונטרס אחרון

שאם ראינוהו דואג ומתאנה על מה שאירע לו (דאז נודע לנו שמכשול הוא שאירע לו בפשיעתו ולא ברוצחו למיעוט הקפדתו בין היתר לאיסור¹¹) מקבלין אותו, אבל אם כדי שלא יעבירוהו מאומנתו צריך להושי בכך הרבה, והכל לפי מה שהוא אדם. והבא לקבל דברי חברות צריך לקבל בפני ג' חברים כהנזיא בסוף פ"ד דבכורות¹² עכ"ל הרשב"א.

ופירש בתשובת מהרי"ט חלק יורה דעה סי' ט"ו¹³ הרוצה לומר הכל לפי מה שהוא אדם, אם רמאי הוא ונאנתו על האיסור אינה אלא מיראתו פן יעבירוהו, או אם צדיק ותמים הוא, והוא שדואג ומתאנה חיכך ומיד שנודע לו, שנראה לעין שעל המכשול שיצא מתחת ידו הוא דואג ומתאנה אם אינו מוחזק ברמאי. אבל אם לאחר כך הוא דואג ומתאנה ודאי איכא למיחש לאיערומי, כדאמרין בפריק זה בורר¹⁴ הוא טבתא דנפיק טריפתא מתחת ידיה, פסליה רב נחמן ואעבירה, אול רבי מויהי וטופריה (הגדיל שערו וצפרניו לנולול עצמו לעשות תשובה¹⁵), סבר רב נחמן לאכשוריה, אמר ליה רבא דילמא איערומי קא מערים, אלא מאי תקנתא, כדאמר רב אבין החשוד על הטרפה אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין אותו (דחשובה דהתם לאו איערומי הוא¹⁶) ויחזיר אבידה ברבר חשוב (אם ימצא אבידת חבירו רכיון שמחזיר אבידה הוא ודאי הדר ביה מהמדת ממונ¹⁷), או שיוציא טרפה מתחת ידו בכבר חשוב משלו, פירוש ששחט לעצמו¹⁸, דלמכור לאחרים אי אפשר, שהרי הלך לשם לעשות תשובה ואיך יעבור על גזירת בית דין שעבירוהו מלהיות טבה עוד (נימוק יוסף¹⁹), אבל מלשחוט לעצמו אין ב"ד מונעין אותו שכל אדם נאמן לעצמו (כמ"ש לקמן סוף סי' ס"ו ס"ח²⁰). אבל במקום שמכירים אותו אין שום תשובה מועלת להכשירו לעדות ולהיות טבה, ואפילו עינה נפשו בצומות הרבה וביזה עצמו במלקיות רבים, אפשר שהיא תשובה של רמאות כרי שישמעו בו הב"ד ויחזירוהו לאומנתו (רא"ש בתשובה כלל נ"ח²¹ דלא כ"ס של שלמה²² דאשתימטיה תשובה זו). ואין הלוך בכל זה²³ בין הטבח השוחט לעצמו ומוכר לאחרים ובין טבה המנונה לשחוט לאחרים, שגם בו יש להושי להערמה זו כדי שלא יעבירוהו או כדי שיחזירוהו לאומנתו (רמ"א בח"מ סי' ל"ד²⁴ עיין שם בדרכי משה²⁵ דלא ככ"י שם²⁶ לפי דעת הרמב"ם²⁷).

והא דאמר רב אידי בר אבין החשוד על הטרפה אין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין בו ולא חוזר תקנה דדואג ומתאנה על מה שאירע לו, היינו משום דמיידי בחשוד למכור טרפה בתזקת כשרה במיד, ודואג ומתאנה על מה שאירע לו לא שייך אלא כשאירע לו מכשול שלא במתכוון אלא בפשיעתו שלא קדקק וברק יפה, כדאיחא סוף פירק ב' דבבא קמא²⁸ שהפושע אינו לא שונג ולא מיד, ותיכף ומיד שנודע לו על המכשול שיצא מתחת ידו הוא דואג ומתאנה על כך והרי זה תשובה מעולה שמהשבתו ניכרת מתוך מעשיו שמתחרט על העבר, והו עיקר תשובה המועלת

ציונים לקונטרס אחרון

- גו פירוש רבנו דרבתי הרשב"א, שעל פשיעה מועיל דואג ומתאנה משא"כ על מיעוט הקפדה אינו מועיל, ודלקמן (ד"ה והא דאמר ר"ה ואפילו).
- זו ל, ב. דמב"ס הל' מטמאי משכב ומושב פ"י ד"ה, נח ראה שו"ת צ"צ סי' רמז ד"ה וכו'.
- נט מנהרין כה, א. טור ושו"ע סי' קט"ט ט"ו, וחרי"מ סי' יל סל"ד.
- ס רש"י שם ד"ה רבי.
- סא רש"י שם ד"ה שאין.
- סב רש"י שם ד"ה ויחזיר.
- סג שו"ע סי' קט"ט ט"ו.
- סד (ה' רע"א).
- סה בבתינו סוסי"י מ"ו סי' יח. והוא לקמן סי' יח סי"ח, בקריא סוף סק"י.
- סו סי' ד.
- סז פ"ז יו, יו. הובא בט"ז סי' קט"ט ס"ק טז. וראה שו"ת צ"צ סי' אות ג. סי' יג. עמק שאלה סוסי"א עח, ובהשמתו סי' ד.
- סח ראה לקמן ד"ה ומיהו בזה, שחילק בינם, כדעת הב"ח והפרי"ח.
- סט סעף לג, וראה שו"ת צ"צ סי' רמח, ע' ראה שם ס"ק יז.
- עא סי"א וסמ"ג.
- עב הל' עדות פ"י ב' ה"ט.
- עג ראה גמ' שם, בו, ב. וברש"י ד"ה לענין, תוס' כז, ב ד"ה ושמואל, שו"ת צ"צ סי' רמז ד"ה והנה, אה"ע"ז סי' יד אות ב.

קונטרס אחרון

להכשירו כשיודעים בו שנחם על רעתו כמו שכתב הרמב"ם בפרק י"ב מהלכות עדות ¹⁷, משום דבודאי לא יסיף עוד לפשוט בזה וידקדק לברוק עוד יפה יפה מכאן ולהלאה כאשר מקבל עליו בפי' ג. חברים, מה שאין כן כשמתחלה עשה כן במזיד ומתכוין אלא שאהר כן הוא דואג ומתאנה חיישינן להערמה, ואין סומכין על קבלתו דברי הברות.

ואפילו לא יצאה טרפה ממש מתחת ידו במזיד, אלא שנראה בו קלות בבדיקתו שאינו בודק יפה ונראה לעין שהוא דרך קלות שמקיל בבדיקה, ולא שאירע לו מכשול שלא ברק יפה בפשיעתו שלא ברצונו, אלא שאינו חושש לברוק יפה כשאט נפש, אין קבלת דברי חברות מועלת לו, כמו שכתב הרשב"א בחשובה ¹⁸ שנשאל בשני שוחטי העיר שנתן אחד מהם סכינו להחירו לברוק לו ובדקו ב' פעמים מן הי"ב פעמים הצריכים לברוק הסכין ונתנו לו והלך לשחוט בו ולא בדקו בעצמו ובא אחר ונטל הסכין ובדקו קודם ששחט בו השוחט ומצאו פגום היכול זה השוחט להתנצל שהיה בדעתו לברוק קודם שישחוט, והשיב באמת כך נראים הדברים שזה מיקל בבדיקת הסכין, כי בודאי כשנתן הסכין להחירו לברוק לו לא לברוק להצאין נתנו לו אלא לברוק כדינו וכשראה שבדקו שלא כדינו ¹⁹ וקבלו מידו והלך לשחוט מעשיו מוכיחים עליו שהיה די לו בבדיקות הללו ומיקל בבדיקות הוא, ולפיכך מעבירין אותו, כדאמרינן ²⁰ גבי טבחה דלא סר סכינא קמי חכם הדיכא שלא נמצאת יפה מעבירין אותו, ואפילו בפעם הראשונה משמע, ואמרינן ²¹ נמי בטבח שנמצא אחריו חלב והלכתא להלקוחו בכזית ולהעבירו בכשעורה, ומשמע אפילו בפעם הא'. ומיהו אם נראה בעיניכם שהיה כעין שגגה ושהוא אדם כשר מחזירין אותו, ובלבד בקבלת דברי חברות דהיינו שיקבל עליו בפני ג' חכמים והכשרים שבעיר שלא ישוב עוד לדברים אלו אלא שיבדוק בדיקה יפה, אבל אם יראה בעיניכם שהוא כמיקל ופושע ראוי שלא להחירו אף בקבלת דברי חברות עכ"ל. ולא הזכיר כאן תקנתא דדואג ומתאנה ²². מאחר שהיה נראה לעין מתחלה שהוא מיקל ופושע דרך קלות, ואם כן אף שאהר כך דואג ומתאנה איכא למימר איערומי קא מערים כדי שלא יעבירוהו או כדי שיהירוהו לאומנתו.

ומיהו היינו דווקא כמעשה שהיה שנתנו להחירו לברוק לו וראה שלא בדקו כהלכה ולא חזר ובדקו בעצמו, שנראה לעין שהוא מיקל בבדיקת הסכין, אלא אם כן ידוע שהוא אדם כשר ושהיה כעין שגגה, אבל מי שנמצאת סכינו פיגומה אחר בדיקת עצמו ולא נראה לעין שהיה מיקל בבדיקת הסכין ולא בדקו יפה דרך קלות, אלא שאירע לו מכשול שלא בדקו יפה, אף על פי שנקרא פושע על שפשע ולא נזהר לברוק יפה, מכל מקום כיון שלא עשה כן במזיד דרך קלות להקל בבדיקה בשאט נפש מועלת לו קבלת דברי חברות, אם ראינוהו דואג ומתאנה על מה שאירע לו ולא שמקבל עליו כדי שלא יעבירוהו מאומנתו, כמו שמועלת בטבח שיצאה טרפה מתחת ידו בפשיעתו שלא בדק יפה כמו שנתבאר לעיל בשם הרשב"א. וכן בטבח שנמצא אחריו חלב מועלת לו גם כן קבלת דברי חברות כמי שר"ן פרק גיד הנשה ²³ בשם הראב"ד ²⁴. ולפי דעת הרשב"א דלילוי היינו דווקא גם כן אם ראינוהו דואג ומתאנה ולא שמקבל עליו כדי שלא יעבירוהו מאומנתו.

וכן דעת ראב"ה בהגהות אשר"י ²⁵ מאור זרוע ²⁶ פרק גיד הנשה הובא ב"ב סי' ס"ד ²⁷ ושאר כל האחרונים הלכה. ו"ל הגהות אשר"י כתב ראב"ה על טבח שנמצא אחריו חלב שיש להכשירו עליו בבית הכנסת בה"ב ²⁸ פלוגי הטבח העבירוהו מאומנתו מפני שנמצא אחריו חלב כשעורה ויהיה

ציונים לקונטרס אחרון

עח גמרא צג. ב.
עט כמו שזכור ברבינו שהובאו בריש הקי"א.
פ חולין (לב, ב) ד"ה איתמר.
פא באיסורי משוה פ"ב ד"ה נזוור לדברי.
פב פ"ז סי' טז. וראה שו"ת צ"צ סי' א אות ג.
פג ח"א סי' תמח.
פד ד"ה אבל אם נמצא.
פה שני, חמישי, שני.

עד הלכה ט. וראה הל' תשובה פ"ב ה"ב. תניא
אבה"ט פ"א (מצות התשובה מן התורה היא
עזיבת הטטא בלבד כדאייתא בגמ' פ"ג דסנהדרין
ובח"מ סו"ס"י לד לענין עדות). לקו"ש ח"ז ע' 197
וא"ל. ביאורי הלכות.
עח ח"א סי' תקצד.
עז בכת"י: שלא בדקו כדינו. וכ"ה בהמשך הקי"א.
וכ"ה ברשב"א שם.
עז גמרא יח, א.

הלכות שחיטה ב

מז

קונטרס אחרון

חדש ימים שלא יעסוק באומנתו, ולאחר חדש ימים יבא אצל ת"ח שבעירו או עיר הסמוכה לעירו ויאמר כך וכך עשיתי והטאתי ותהא אני על הראשונות ויתנו לו הדין כפי ראות עיניהם, ואחר כך יכריזו בבית הכנסת פלוני הטבח שהעבירוהו מפני שנמצא אחריו הלב כשעורה כבר חווא ומתחרט על מעשה הרע הזה וקבל עליו מה שצוהו ת"ח ומכאן והלאה החזירוהו לאומנתו וטרי הוא נאמן לסמוך עליו כבראשונה, וקודם שישמעו הכרזה זו בבית הכנסת אין לסמוך עליו ואסור ליקח ממנו בשר עכ"ל. הנה החמיר עליו כל כך לבזוהו בהעברת חדש ימים והכרזות בית הכנסת¹⁹ ולא סגי ליה בקבלת דברי חבירות לחוד כמו שכתב הר"ן בשם הראב"ד, משום דהיישנין שמקבל עליו כדי שלא יעבירוהו כמו שכתב הרשב"א. אבל כשמבזין אותו כל כך הוא ירא לנפשו מכאן ולהלאה ובודאי מקבל עליו באמת להיות נזהר יפה יפה מכאן ולהלאה, אף על פי שלא ראינוהו דואג ומתאנה מיד שנודע לו. והא דלא מהני לההוא טבחה דרבי טופרא ומזייה²⁰ לנוול עצמו ואפילו עינה נפשו בצומות הרבה ואפילו ביוה עצמו במלקות ברבים משום דהיישנין לאיערומי כדלעיל, היינו במזיד דוקא, אבל בפיושע שאינו בחזקת רשע לעבור במזיד אלא שאינו נזהר יפה במעשים מהני ליה הבזיון שמבזין אותו בהעברה והכרזות אלו שיהא נזהר יפה מכאן ולהלאה כאשר מקבל עליו. ובזיון זה לא דווקא, אלא הוא הדין לכל כיוצא במשקל צער בזיון זה כגון סגופים בצומות וכהאי גוונא, וגם הכל לפי ענין פשיעתו, והכל לפי מה שהוא אדם. ומשום הכי סתם רמ"א סוף סי' ס"ד²¹ וכתב הכל לפי ראות עיני הדיין, וכן כתב בס"י ק"יט סי"ה בהג"ה אם נוכל לומר שבטעות נעשה, סגי ליה בקבלת דברי חבירות ויעשה תשובה לפי ראות עיני הדיין עכ"ל, ורוצה לומר דאם נראה שבאמת נעשה בטעות וישגגה היה סגי ליה בקבלת דברי חבירות לחוד, ואם פושע הוא יעשה תשובה לפי ענין פשיעתו בכדי שנודע עליו באמת להיות נזהר יפה מכאן ולהלאה²².

ומיהו בזה יש להחלק בין דבר שאין בו חמור ממון, כגון שנמצא אחריו הלב או גגם בסכין או שיצאה טרפה מתחת ידו בחזקת כשרה בשל אחרים, דלא דיינינן ליה כמזיד שאין אדם חוטא ולא ממון כפושע, ומגי ליה בתשובה במקומו לפי ראות עיני הדיין אם לא ראינוהו דואג ומתאנה מיד שנודע לו, שאם ראינוהו כן סגי בקבלת דברי חבירות לחוד בלא תשובה, ובין דבר שיש חמור ממון כגון טבח ששוהט ובורק לעצמו ומוכר לאחרים ויצאה טרפה מתחת ידו שבזוהו כתב הב"ח סי' ק"יט²³ ופרי חדש שם²⁴ דדיינינן ליה כמזיד אפילו בפעם אחת ולא פושע, ולא סגי ליה בתשובה במקומו עד שילך למקום שאין מכירין בו, אלא אם כן נראה שהיה כעין שגגה או שראינוהו דואג ומתאנה מיד שנודע לו, שבאלו אין להחלק בין דבר שיש בו חימום ממון לאין בו, ובשניהם סגי ליה בקבלת דברי חבירות לחוד בפעם אחת.

ואם לאחר שקבל עליו דברי חבירות חזר והוציא טרפות מתחת ידו, או שנמצאת שנית גנימה בסכין שהולך לשוהט בה בחזקת שהוא ברוק, או טבח שנמצא אחריו הלב שנית, שוב אין קבלת דברי חבירות מועלת לו, ואפילו אם בפעם הא' היה נראה לכל שהיה כעין שגגה ושהוא אדם כשר, שהרי הוא כמתחרט ועומד מקבלה הראשונה להזהר עוד, והלכך כשלא נזהר עוד דיינינן ליה כמזיד²⁵, ואין לו תקנה אפילו אם דואג ומתאנה כדלעיל, אלא עד שילך למקום שאין מכירין אותו ויחזיר אבדה בדבר חשוב, שתקנה זו מועלת אף אם מתחלה לא עבר מפני חמור ממון כלל, כמו שכתב הגאון²⁶ הובא בבית²⁷ וכנסת הגדולה²⁸ סי' ס"ד גבי טבח שנמצא אחריו הלב, אף שאין לו ביוה ממון בהלב כשעורה שהניח בחזקת שזמן כמ"ש בתשובת שארית יוסף²⁹ ובמהרי"ט שם,

ציודים לקונטרס אחרון

19	כת"י: והכרזות בבית הכנסת בה"ב.
20	שהובא לעיל מסנהדרין כה, א.
21	פ"ח פ"ט"ח כ"א. וראה פסקי אדה"ע 14.
22	פ"ט ראה שו"ת צ"צ סי' יב אות ה, סי' יג אות ד.
23	צ"ב ח"מ ה, ב ושי"ג.
24	צ"א סי' ד"ה המוכר.
25	צ"ב ס"ק כח. כפירוש הב"י חו"מ סוס"י לד ושם סי"א.
26	ברע"ת הרמב"ם (הובא במז"ז סי' קיט ס"ק טו).
27	וראה לעיל ס"ה ופירש (נדלא כבי" שם ברע"ת הרמב"ם).
28	צ"ג ראה יגדיל תורה (נ"ג), סה ע' ג וע' ר"ח. ביאורי הלכות.
29	צ"ד חולין פ"ז סי' צ"א.
30	צ"ה ד"ה ומ"ש א"ש.
31	צ"ו בהג"ה"ט אות כח.
32	צ"ז סי' כב.

קונטרס אחרון

דמכל מקום כיון דהוינן דהרר ביה מחמתה ממון שלא לעבור על מצות קונו אמרינן דהכי נמי הדר ביה מלעבור על מצותו מפני הטורה שיטרה בבדיקות וניקור החלב יפה וכן בבדיקת הסכין והריאה, שהרי אמרו חכמים¹⁰³ שהאוכל בבלות לתיאבון מפני שהן בול יותר מהכשרות¹⁰⁴ מטרה לא טרה בבדיקות הסכין¹⁰⁵, משום דהא בהא חליא.

ואם לא קבל עליו דברי הברות בפעם א' שיצאה טרפה מתחת ידו ואחר כך יצאה פעם ב', אם אינה אותה טרפות עצמה שהוציא בפעם א' אלא טרפות אחרת מועלת לו קבלת דברי הברות¹⁰⁶, אבל אם אירע לו ג' פעמים אף על פי שלא קבל עליו דברי הברות בינתיים כלל, שוב אין קבלת דברי הברות מועלת לו¹⁰⁷ אף על פי שהיא טרפות אחרת (מהרי"ט שם¹⁰⁸). ובוותה טרפות עצמה שהוציא בפעם א' אף על פי שלא קבל עליו דברי הברות בינתיים שוב אין קבלת דברי הברות מועלת לו כשיצאה ב' פעמים, משום דבתרי זמני הוי חזקה שהוא פושע¹⁰⁹, כמי"ש באו"ח סי' תקכ"ז¹¹⁰ גבי השוכה עירובי הבשילין ב' פעמים, והוא הדין הכא אף שהיה נראה שהיא שגגה ושכחה ושהוא אדם כשר מיקרי פושע בב' פעמים ואין קבלת דברי הברות מועלת לו. אלא אם כן ראונוהו דואג ומתאנת היכף ומיד שנודע לו, אף אם היה פושע ב' פעמים גם כן קבלת דברי הברות מועלת לו כשראונוהו דואג ומתאנת מיד שנודע לו פעם ב', אם לא קבל דברי הברות בינתיים. אבל בתלתא זמני הוי חזקה¹¹¹ שהוא מועד לכך, וכמויד דיינינן ליה אף שהיה כעין שגגה ושכחה כל הג' פעמים, ואין קבלת דברי הברות מועלת לו כלל אף אם דואג ומתאנת, עד שילך למקום שאין מכירין בו (עיי' פרי הדש סי' קי"ט¹¹²).

וכל זה בטבת הממונה על הציבור לשחוט או לברוק, או הממונה לגקר החלב, או ששוחט ובורק לעצמו ומוכר לאחרים, וכן המנקר לעצמו ומוכר לאחרים שהרי זה כממנה את עצמו לכך על הצבור מאחר שמוכר להם מעצמו ומשלו, אבל השוחט ובורק ומנקר לאחרים שנותנים לו לשחוט ולברוק ולנקר בהונם או אפילו בשכר ונמצאת סכינו גנומה, או שיצאה טריפה מתחת ידו, או שנמצא אחריו חלב, אינו בחזקת פושע כל כך (ב"י סימן ס"ד¹¹³ בשם הרשב"א¹¹⁴, רא"ם¹¹⁵ בשם הראב"י¹¹⁶). כמו הממונה על הצבור שהוא כמותרה ועומד כמי"ש בח"מ סימן ש"ו¹¹⁷ ויש לו להזהר ביותר, אבל שאינו ממונה דיינינן ליה בשונג ולא בפושע, וסגי ליה בקבלת דברי הברות אף אם אינו דואג ומתאנת. אבל אם אירע לו כן ב' פעמים פושע הוא כמו בעירובי תבשילין, ואפילו לא קיבל דברי הברות בינתיים. אבל בג' פעמים כמויד דיינינן ליה, ואין לו תקנה עד שילך למקום שאין מכירין בו (רא"ם¹¹⁸). ואפילו בממונה על הצבור אם ידוע שהוא ירא שמים ומדקדק במעשיו אמרינן בוודאי משנה הוא כך כתב הש"ך¹¹⁹ בשם מהרי"ו¹²⁰. אבל קבלת דברי הברות מיהא בעי¹²¹ אף אם נראה לכל שהיה כעין שגגה ושהוא אדם כשר כמי"ש לעיל בשם הרשב"א:

ציונים לקונטרס אחרון

צח גמרא ד, א.
צט כרלעיל בפנים סק"ד.
ק כרלעיל בפנים סק"ה.
ק ראה שו"ת צ"צ סי' י. ביאורי הלכות (טו, יח).
קב ראה שו"ת צ"צ סי' ג אות ו.
קג ראה שו"ת צ"צ סי' רמז ד"ה ובנדון.
קד ראה שו"ת צ"צ סי' ג אות ד (דהיינו כשהייתה לו ידעיה בינתיים מה שאין כן אם היה זה בהעלם אחר עדיין נקרא שונג).
קה ראה שם ט"ז סק"ט (ברעת רש"י ביצה טז, ב ד"ה לרד"ך). אבל ראה לעיל שם סי"ד (גשג בפעם הא' הוי פושע).
קו כרשב"ג, בי"מ קו, ב ושי"ג. וראה שו"ת צ"צ סי' ג אות ז.
קז ס"ק כח.

קח ד"ה ומ"ש רבנו מפני.
קט תורת הבית הקצור בית ג שער ג (פכ, א).
קי שו"ת הרא"ם במים עמוקים סי' מד. הובא בפר"ח שם.
קיב באיסור משנה פ"ב ד"ה תחזור לרביי.
קיג סעיף ה. וראה גם הל' ת"ת פ"א ה"י"ב (גבי מלמד תנוקה).
קיג שם.
קיד סי' קיט סק"ג. וראה גם פרי"ח סי' קיט סק"א.
קיה ראה שארית יהודה סי' א (כה, א). שו"ת צ"צ סי' רמז ד"ה ועתה.
קיז סי' צו.
קיח ראה שו"ת צ"צ סי' ג אות ג (רביעבר אין לאסור שחיטתו, דלא כפר"ח שם). סי' ד דעת תורה סק"ז.

הלכות שחיטה ב

ממ

ג' מומר לתיאבון ששחט אפילו נשבע ששחט בכסין יפה (י) אינו נאמן.

ד' מומר לתיאבון ששחט בינו לבין עצמו ויש עמו סבין יפה ושאינו יפה ואומר (יא) שביפה שחט (י) נאמן. ואפילו אם נמצא בשר בידו אם יש מומחין בעיר נאמן לומר מומחה (יב) שחט ל.

באר הגולה

ח ספר אהל מועד ותשובת רמב"ן סי' ק"ט וכו' הרשב"א ט מור בשם הרשב"א.
סי' כ"י ס"ד ורבי"ש סי' י"ב.

[י] אינו נאמן. החשוד על השבועה הוא לגבי אותו דבר שהרי הוא מושבע ועומד מזה סיני (ב"מ 103) בשם הרשב"א (י) (1):

[יא] שביפה שחט. פירוש שאומר כזו שחמתי ואנו רואין שהיא יפה (רשב"א 103):

[יב] שחט ל. דלא שביק התירא להוליך למומחה שבעיר ואכל איסורא. ולא אמרינן

קונטרס אחרון

(1) ואפילו להאומרים¹⁰² שהעובר על שבועת בטוי דלהבא דכי משחבט איכא למימר דקושטא מיישבטע שבדעתו לקיימה אף על פי שעבר עליה שכפאו יצרו לא נעשה בכך חשוד על השבועה שלעבר להוציא שקר מפיו בשבועתו¹⁰³ כמ"ש בח"מ סימן ל"ד¹⁰⁴ וצ"ב¹⁰⁵, מכל מקום לאותו דבר שהוא חשוד עליו הוא חשוד לשבע עליו, שהחשוד לדבר אחד אף שאינו חשוד לכל התורה כולה¹⁰⁶, מכל מקום לאותו דבר שהוא חשוד עליו הוא חשוד לכל אפילו לישבע עליו, שאנו רואין אותו כמומר גמור לאותו דבר¹⁰⁷ אפילו לעבור על השבועה, שהרי כבר מושבע ועומד הוא מזה סיני. ומחאי טעמא קיימא לן¹⁰⁸ דחשוד אממונא חשוד אשבועתא, לפי שמכיון שנחשד על ממון זה נחשד לשבע עליו. כן כתב הרשב"א בתשובה סי' ת"ל וס"ד, ולפי זה הוא הדין במומר לעבירה אחת משאר עבירות של תורה שצריך לבדוק לו סכין להרמב"ם כדלקמן סעיף ו' או לא לבדוק לו אינו נאמן אפילו בשבועה לומר שברקה יפה ותקנה, שכיון שחשוד הוא על בדיקת הסכין ותיקונה חשוד הוא לשבע עליו, כמו בחשוד אממונא שהוא חשוד לשבע עליו אף על פי שאין אנו יודעים אם הוא שונן שקר אלא שהושדים אותו. וכן פסק בתבואות שור¹⁰⁹ מטעמא אחרנא:

(1) נאמן, כן כתב הרשב"א¹¹⁰, ולפי מ"ש לעיל¹¹¹ בשמו שהדעת נותנת להקל אף אם לא באנו בגמרא שהיטה בתוך¹¹² שעה או שתיים שלא היה לו עדיין פנאי ללכת לדרכו ולמצוא סכין אחרת יפה בשוק, ובכחאי גונא אמרינן כאן נמצא כאן היה¹¹³ וחזקה שהיתה עמו היפה בשעת שהיטה.

מז ד"ה כתוב בספר אהל מועד. ש"ך סק"ב. וראה גם
דרכי משה סי' קט אות ה.
מח ח"א סי' סד.

צינונים לקונטרס אחרון

ק"ז רש"י שבועות מו, סו"ע"ב ד"ה שבועת בטוי,
שורית רשב"א ח"א סי' תרע, דעה הב' בשו"ע
ח"י"מ סי' ל"ד ס"יה וס"י צ"ב ס"ב.
ק"ח לשון רש"י שם.
ק"ט סעיף ה.
ק"ב סעיף ב.
ק"בא משנה בכורות ל, א. טור ושו"ע סי' ק"ט ס"ד.
ק"בא לשון רש"י סי' ק"ט.
ק"בא לקמן קו"א סי' ק"ט יג.
ק"בא ראה חקרי הלכות ח"ג ע"ג, א.

ק"ג כאביי ב"מ ו, א (ראה רש"י שם ד"ה אביי אמר),
טור ושו"ע ח"י"מ סי' צ"ב ס"ג.
ק"ד ס"ק יב.
ק"ה תורת הבית הארוך והקצר בית א ש"א (ה, א).
ק"ו בפנים סק"ז.
ק"ז אצ"ל; אלא בתוך.
ק"ח ראה כתובות עה, ב. סי' תסד סל"ב ושי"ן. שורית
רבנו סי' כח.

הלכות שחיטה ב

ג

דמוטרת לא טרח אלא בכדיקת סכין שהיא טרחה רבה¹⁰¹ אבל טרחה וזמא כמורה ההליכה לא מקרי מורה לו בזה למוכל איסורא בשביל זה כדאמרינן בגמרא¹⁰² גבי חמנן של עוברי עבירה לאחר הפסח מותר שאף על פי שאינן מבערין חמנן לפני הפסח והמין של ישראל שעבר עליו הפסח אסור¹⁰³ מכל מקום מחליפין הם חמנן בחמנן של נכרים שמותר לאחר הפסח¹⁰⁴ ולא שביק התיירא ואכל איסורא בשביל מורה ההליכה אל הנכרים. אלא שיש הפרש בין נכרים שמצויים הרבה להחליף עמם ובין מומחין לשחיטה שעביר שאינן אלא אחד או ב' ג' ויש לחוש שמא לא יטרח הרבה לחזור אחריהם עד שימצאם אם ילך אצלם ולא ימצאם בביתם משום הכי בעי הכא שיאמר מומחה שחט לי דאיכא עוד הדא למעלותא דמירתת לשקר שמא ישאלו את המומחה¹⁰⁵.

ואף על גב דאמרינן לעיל¹⁰⁶ דמומר לא מירתת דסבור שלא יבדקו אחריו. שאני הכא שבוין ששואלים אותו מאין לו בשר זה והוא צריך לומר מומחה שחט לי אם כן רואה הוא שבודקין אחריו ואין מאמינים לו על השחיטה. וכתב המ"ו¹⁰⁷ והש"ך¹⁰⁸ דהיינו דקא כשאומר מומחה פלוני שחט לי כדלקמן ס' ק"מ¹⁰⁹ (גבי השולח לקנות גבינה ואמר השולח לקחתי ממי שהוא מומחה ונאמן על הגבינות דבעינן שיאמר לקחתי ממומחה פלוני אם השולח הוא חשוד על הגבינות. והמור וש"ע¹¹⁰ שלא הוכירו כאן מומחה פלוני מעמם ונימוקם עמם דהכא לא דמי דהתם דאי לא אמר פלוני אלא מומחה סתם מצי לאשתמוטי ולומר אי לידוך לא מהימן מי שקנינו ממנו לידיו מהימן כדפירש רש"י בבכורות (דף ל"ו ע"ב ט) מה שאין כן הכא דלא חיישינן ששחט לו מי שאינו מומחה דהא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אלא שמא שחט בעצמו¹¹¹ וכיון שאמר מומחה שחט לי מירתת שמא ישאלו את [ה]מומחין שהם יחידים בעיר. ואף אם הם רבים לא מצי לאשתמוטי אלא לפי דעת הרא"ש¹¹² ולא לפי דעת הרמב"ם¹¹³ וש"ע דלקמן ס' שי"ד סעיף ה'. עיין שם בש"ך¹¹⁴.)

ומכל מקום אהאי מעמא דמירתת לא הוי סמכינן אי לא משום דלא שביק היתירא ואכל איסורא בשביל מורה ההליכה. דלא סמכינן אהאי מעמא דמירתת לשקר פן ישאלו וידרשו אחריו ויכחישוהו אלא בדרכנן ולא בדאורייתא כדלקמן ס' ק"מ¹¹⁵ ואלא כדאיכא נמי מעמא אחרינא להקל כדלקמן ס' פ"ו¹¹⁶. משום דבדאורייתא חיישינן חששא יתירה דלמא לא אסק אדעתיה שישאלו וידרשו אחריו כי נדמה לו שיאמינו לו מה שאין כן בישראל ויצא ונבנם דלקמן סעיף ט'¹¹⁷ דמירתת פן יראוהו מקלקל שחיטתו ויהיה נתבסם כנגב.

סא בכורות פ"ה ס' ה (שצריך חתן לומר בכור זה נתן לי ישראל פלוני בנתינו. ולא בני ישראל סתם דנצי לאשתמוטי).

סב הל' בכורות פ"ב ה"ט.

סג ס"ק ח. וראה דברי רמב"ם ס' ד ס"י, שאולי הבונה לס"ו וש"ך ס"ק ז.

סד סימן זה בשוע"ך לא הגיע לדיונו, וראה רמ"א שם ס"ט. מ"ז סק"ת. ש"ך סק"ל. לעיל ס' א ס"ק מב.

סה סימן זה בשוע"ך לא הגיע לדיונו, וראה ש"ע שם ס"א. תבואות שור כאן סק"ל. לעיל ס' א ק"א ס"ק ב (בדאורייתא לא מבינין אמירתת לחוד). פסקי אה"ת ע' 83.

סז ראה לקמן ס"ק ה, וש"ך.

ג ראה לעיל סק"ה (שתמידה רבה היא לתקנת אם היא פגומה), וש"ך.

נא ד, מע"א.

נב כדלעיל או"ח ס' תנח ס"א וסכ"ו.

נג כדלעיל שם ס"ב. ולענין תבואת מחליפין – ראה לעיל שם ס' תנח סני' מ"ז וק"א סק"ג.

נד משנתת הבית (ה, א) ד"ה אמר הכותב. נח סוף ס"ק ה. וראה גם לעיל ס' א ק"א ס"ק ב.

נו ס"ק ז.

נז ס"ק טו. וכו"ה במשנתת הבית שם.

נח סימן זה בשוע"ך לא הגיע לדיונו, וראה ש"ע שם ס"ט.

נט ד"ה דאית ליה.

ס ש"ך שם סק"ל ב"ה הא'.

הלכות שחיטה ב

נא

ה מומר (ח) להכעיס 'אפי' לרבר אחד י או שהוא מומר (ט) לעבורת

באר הגולה

י ה'תום' ב'ף 2 ו'רא'ש שם ו'הרשב"א בתורת הבית כתבו מומר אוכל ב'מלת להכעיס וכו' ה'מור וכו' בשם אבל מנאמי ר'ן זה כ'מ' שם ב'פ' ד'המנעט כ'מנעה אחת הרי

הוא כאפיקורס ושחיטתו נבלה. יא ב'רייתא ונמ' שם ה'ף ה' ע"א.

ועיר שיש בה מטחי ישראל קבועים בשר הנמצא ביד מומר זה מותר אמילו בלא אמירתו שחוקתו שלקח ממטח ישראל ולא שבק היתרא כשביל מורה ההליכה לברה מאחר

קונטרס אחרון

ואף שהיתה עמו גם כן שאינה יפה מכל מקום לא שבק היתרא ואכל איסורא. ומכל מקום כיון שלא באנו בגמר שחיטה ממש בעינן שיאמר ביפה שחטתי, ואף על פי שהמומר הזה אינו נאמן לנו, אין זו נאמנות גמורה שאין אנו סומכים על עדותו אלא משום שלא היה לו עדיין פנאי ללכת לורכו (משמרת הבית ¹⁰⁰), וכיון שאמר ביפה שחטתי בעינן שיאמר בוו היפה ⁷², שאם לא כן לא אמר כלום, שמא אינו יודע איוו יפה ומשום הכי קאמר יפה סתם לאשתמוטי (תבואות שור ¹⁷²).

אבל לפי מ"ש לעיל ⁷² מסקנת הרשב"א שלא להקל בשעה או ב' אלא בגמר שחיטה, וכחאי גונא שהיה ידוע לנו שהיתה היפה עמו בשעת שחיטה אין צריך לאמירתו כלל שיאמר ביפה שחטתי, שבודאי שחט ביפה, דלא שבק היתרא ואכל איסורא (ט"ד ¹⁷² פרי הדש ¹⁷²), ולא חיישנן כשאינו אומר כלום משא לא ברקן כלל לפני השחיטה ולא ידע שזו יפה חו אינו יפה ושהת באיזה שגזומנה לו רהא מיטרה לא טרה בבדיקת הסכין ⁷², דלא אמרינן מיטרה לא טרה בבדיקת הסכין אלא דלא טרה לתקנה אם ימצאנה פגומה כמ"ש לעיל ⁷² בשם הרא"ש, וכשאין לו אלא סכין אחת לא טרה נמי לבדקה כיון שאף אם ימצאנה פגומה ישחוט בה, אבל כשיש עמו ב' בודק שמא ימצא אתה מן יפה ושחוט בה ודלא שבק היתרא ואכל איסורא. אבל מלשון הרשב"א בתורת הבית ¹⁷² משמע דאף בכחאי גונא ⁷² בעינן שיאמר בוו היפה שחטתי, כדי שגדע בו שיודע איוו יפה, דחיישנן שמא לא ברקן כלל דמיטרה לא טרה אף בבדיקה לברה (עיינ תבואות שור ¹⁷²):

(ח) להכעיס. דשבק היתרא ואכל איסורא שלא לתיאבון ¹⁰⁰ אלא להכעיס ולמרוד בקונו ¹⁰⁰, או אפילו אינו מתכוין למרוד אלא שגורקה בו מינות ואינו מאמין במצוה זו (רמב"ם ¹⁰⁰) ומפני כך אינו מקפיד בין איסור להיתר מוקדי להכעיס, וקיימא לן כמאן דאמר דהוי מין ¹⁰⁰ ולא כמומר לרבר אחד ¹⁰⁰ אלא כמומר לכל התורה כולה ¹⁰⁰ וגריעא מיניה כדלקמן סי' קנ"ח ¹⁰⁰ וקנ"ט ¹⁰⁰,

ציונים לקונטרס אחרון

כפך משנה פ"ח ה"ד. ונתבאר בכבור שור ע"ז כו, ב. ותבואות שור קי"ג, ושמי"ח סי"ג.
קמג ע"ז כו, ב. וראה ר"ן שם (ח, א) ד"ה ולענין הלכה. ביי סי' קנח ד"ה ומ"ש אבל. לעיל א"ח סי' לט סוף סי' ס"א וק"ד, וק"א שם סי' ב (שמן הוא לענין מורידין ולא לענין לשרוף). לקמן הל' רבית סע"ח, והל' נזקי גוי"ג ע"ה.
קמו ששחיטתו כשרה (גמרא ה, א. לעיל סי"ב).
קמז שאפילו לתיאבון שחיטתו אסורה (גמרא ה, א. שריע כאן, שמי"ח סי"ד. תבואות שור סי' כב).
ור"ן מומר לרבר אחת להכעיס כד"ן מומר לכל התורה לתיאבון. כדלעיל א"ח סי' לט סי"א, וש"ס. וראה חקרי הלכות ח"ג עז, ב.
קמו סימן זה בשוע"ר לא הגיע לירינו, וראה שריע שם סי"א"ב (שמומר לתיאבון מצוה להצילו ומומר להכעיס מורידין ולא מעלין). לקמן הל' נזקי גוי"ג ה"ח"ד.
קמו ראה לקמן הל' רבית סע"ח (שהא מן המורידין).

קכט שם (ה, א).

קל כמובא בפנים סי' ק יא מהרשב"א.

קלא סק"ג, ובשמי"ח סי"ט.

קלב בפנים סי' ז.

קלג סי' ז.

קלד סי' ז'ג.

קלה כמבואר בגמרא ד, טו"א.

קלו סי' ה, וש"ס.

קלז הארוך והקצר שם (ה, א).

קלח כשנבאר בגמר שחיטה.

קלט סי' יג. וראה שריע דברי נחמיה יו"ד סי' ה.

קמ גמרא ד, א (שמומר לתיאבון לא שבק היתרא ואכל איסורא). וראה גם לקמן ח"מ הל' נזקי

גוי"ג סי'.

קמא דרכי משה סי' קנט סי' ב. ש"ך שם סי' ת.

קמב גם לקמן הל' רבית סע"ף עט.

קמג מירוש המניית פ"א. על המשנה (ח, א)

שהחוט במגל. וראה גם הל' ערו"ם פ"ב ה"ה.

שהמבחים קבועים ואין לחוש שמא לא מצאם ולא מרח לחזור אחריהם (רשב"א ס' ט' ת"ל. משמרת הבית ס"ג. תבואות שור ס"ו). והוא שידוע שהיו הכשירות באותו היום כולל כמו הטייפות שאם לא כן אף באמירתו אינו נאמן לומר שלקח מהכשירות (רבינו ירוחם ע

קונטרס אחרון

הלכך הוי ליה כנכרי שאינו בתורת שחיטה^{מ"ב}, כיון שיצא מכלל ישראל ונעשה מין. אף על פי שהוא נזהר במצות השחיטה בכל דקדוקה^{מ"ג} אלא שעבר עבירה אחרת להכעיס, בין שעבר על לא תעשה בין שבטל מצות עשה שלא מהמת עצלות שלא רצה לטרוח אלא למרוד בקונו [או^{מ"ד}] מפני מינות שנזקקה בו ואינו מאמין במצוה זו (תבואות שור^{מ"ה}). ואפילו בפעם אחת שעבר עברה להכעיס הוי מין (הוריות י"א^{מ"ו}).

אבל אי שביק החירא ואלו איסורא שלא לתיאבון ושלא להכעיס, אלא יודע ומאמין שהיא עבירה ואינו מתכוין כדי למרוד בקונו, אלא שאינו חושש בה להזהר מהמת שהורגל בה לתיאבון וכיון דדש ביה כהתיירא דמי ליה^{מ"ז} ועובר אף שלא לתיאבון, או אפילו דבר שאין בו תאוה כלל אלא שאין בו יראת שמים ויראת חטא כלל ואין לו לב להזהר, לא הוי מין, אלא הוא כמומר לדבר אחד שאינו כמומר לכל התורת והרי הוא בתורת שחיטה^{מ"ח}, אלא אם כן אינו חושש בשחיטה דלא מיקרי בר זביחה לפי דעת החוס' והראש"ם^{מ"ט} כדלקמן בהג"ה^{מ"י}.

וכל זה בעבירות המפורשות בתורה, אבל שאינן מפורשות בה אלא בתורה שבעל פה, אף על פי שעובר מפני כפירתו שאינו מאמין בה או אפילו בתורה שבעל פה כולה, אינו כנכרי לענין שחיטה^{מ"י}, אף על פי דמיקרי אפיקורס וגרוע מגנבי לענין שמורידין אותו לכבוד^{מ"א} מה שאין כן בנכרי שלא מעלין ולא מורידין כדלקמן ס' קנ"ה^{מ"ב} וקנ"ט^{מ"ג}, מכל מקום כיון שמודה ומאמין בתורה שבכתב כוללה הרי הוא כישראל בתורת שחיטה ומיקרי נמי בר זביחה, וקרינן ביה וזבחה ואכלת מה שאתה זוכת אתה אוכל^{מ"ד}, אם הוא נזהר במצות השחיטה לקיימה כהלכתה המטורה לנו בעל פה^{מ"ה} פירוש הכתוב וזבחה וגו'^{מ"ו}, (מה שאין כן כשאינו נזהר בה כהלכתה שבעל פה דלא מיקרי בר זביחה לפי דעת החוס' והראש"ם, אף על פי שהוא בתורת שחיטה לפי דעת הרשב"א^{מ"ז} והר"ן^{מ"ח}). אלא שצריך שיהיה אחר עומד על גביו כדלקמן^{מ"ט}.

סז מש"ת ח"א.

סט סק"ה, ושגולה הדשה ס"א.

ע נתיב מ"ו ריש אות לב (קנא, ג).

סח ח"ב.

ציונים לקונטרס אחרון

- קמח תוס' ג, ב ד"ה קסבר, רא"ש פ"א ס' ז, ובדלעיל בפנים ס"ק ג (לענין נכרי).
- קמט שאם אינו נזהר אסור בכל אופן, כדלקמן בהגהה ובקו"א ס"ק יב.
- קנ א"ה בבח"י, וכ"ה לעיל בתחילת הקול"א.
- קנא סק"ז (מפני מינות) וס"ק יח (אפילו מ"ע), ושמ"ח ס"ג.
- קנב סוף ע"א, ישי"ש פ"א ס' ה, ש"ך סק"טז וסי' רנא ס"ק ג, ט"ז שם ס"ק א, וכ"ה לקמן קו"א ס"ק ט (לענין מומר לעיני) וס"ק י (לענין מומר לשבת). ראה גם לקמן הל' מציאה ומיקרן שם. הל' נזקי גוי"ג ס"י.
- קנג גמרא ד, ב.
- קנה רמב"ם פ"ד הי"ד, לפירוש הכסף משנה שם (דהוי כמומר לתיאבון). ר"ן (א, א) ד"ה ולענין (שכ"פ) אינו כמומר להכעיס, ודינו יתבאר לקמן ס"ו.
- ראה רב"י נחמ"י ס' ה (א, ט), ולענין תפילין, ראה לעיל א"ח ט' סוף ס"א, וקו"א שם סק"א.
- קנה ג, ב ד"ה קסבר.
- קנו פ"א ס' ז, לפירוש הב"י ד"ה ומ"ש רבנו בשם הראש"ם.
- קנו רמ"א ס"ה וקו"א סק"ב.
- קנח בכייתא הוריות יא, א כת"כ (בדרכנו, שאינו מומר). רמב"ם פ"ד ה"טז (בדקדוקי שאם שחטו לפנינו מהתרת). לקמן ס"ט, פ"ח"ה בקונטרס אחרון לביית הילול ס"ק ג (אף לענין שבת). תבואות שור סוף ס"ק כו וס"ק כח, וראה שו"ת צ"צ ס' א אות ג, ע"ן אליעזר ח"ט ס' מא אות טו, ולענין ביטול ירשון, ראה לעיל א"ח שם ס"ג.
- קנט רמב"ם הל' ממרים פ"ג ה"א"ב, וראה גם לקמן הל' ריבית סע"ט.
- קס סימן זה בשו"ע לא הגיע ליינו, וראה שו"ע שם ס"א.
- קסא ראה לקמן הל' רבית ס"פ.
- קסב בדלעיל סק"ג, ושי"ג.
- קסג שדוקא באופן זה מותר לאכול משחיטתו לקמן ס"ט, כשאחרי"ם ע"ג.
- קסד כדלעיל בהקדמה לס"א.
- קסה תורת הבית הארוך בית א ש"א (ח, ב) והקצר (ה, ב).
- קסו (א, א) ד"ה ולענין, וראה גם לקמן קו"א סק"ב.
- קסז סע"ף ט.

הלכות שחיטה ב

נג

ש"ך^{טא}). וגם צריך להיות הדבר מצוי בעיר לזיוות הכשרות כולל כמו המרופות שאם אין זה דבר מצוי אף שהיה בו באותו יום שמוא לא ידע הוא וסמך ארוב פעמים שהן ביוקר

קונטרס אחרון

וכן כל אותן שמנו חכמי הגמרא בפרק חלק^{קכז} בכלל אפיקורס שאין לו חלק לעולם הבא, כגון מבזה תלמיד חכם או מבזה אחרים^{קכח} בפני תלמיד חכם (ואינו בוש מתלמיד חכם), או הקורא לרבו בשמו, או כגון הני דאמרין^{קכט} מה אהני לן רבנן לדידהו קרו לדידהו תנו, או כגון הני דאמרין^{קל} מה אהני לן רבנן מעולם לא שרו לן עורבא ולא אסרו לן זונה, או כגון דאמרי הני רבנן^{קל}, פירוש כאדם שאומר אותו תלמיד חכם (נדלשון ביזוי הוא^{קל}), כל אלו אינן כנכרים לענין שחיטה^{קל}, אפילו למאן דאמר^{קל} שדינם כאפיקורס גמור דגרוע מנכרי לענין שמודידים אותו לבור כדלקמן סי' קנ"ה^{קל}, מכל מקום הם בתורת שחיטה במכל שכן מאפיקורס הכופר בתורה שבעל פה לגמרי. ואין צריך לומר לפי דעת הרמב"ם^{קל} דסבירא ליה שכל אלו אינם כאפיקורס גמור לענין מורדין, אלא שהכמינו כינו אותם בשם אפיקורס ואמרו שאין להם חלק לעולם הבא כמו אפיקורס, שכן דרכם של חכמים שכל עבירות הקלות בעיני הבריות כינו אותם ברומות להן מן החמורות כדי להרחיק את האדם מן העבירה, על דרך חייב משום נשעו^{קל} בא על הנברת^{קל} וכחאי גוונא טובא^{קל} (ענין תשובת מהרי"ל סוף סי' קצ"ד) וכמיש לקמן סי' קנ"ה^{קל}, ולא עוד אלא אפילו בדיקת סכין אין צריך לבדוק להם, אף לפי דעת הרמב"ם^{קל} שצריך לבדוק סכין למומר לדבר אחד כדלקמן^{קל}, הני לא הישיבי כמומרים אף על פי שהם רגילים בכך, משום הנראה בעיניהם דבר קטן והוצפא בעלמא ולא הישרי משום הכי לעבור על שום עבירה, וכחאי גוונא אמרינן בעלמא^{קל} לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו. ומיהו אם הוא צורבא מרבנן ויודע מה שאמרו רז"ל ואפילו הכי חשוד לעבור חריזי מפי הנאתו מיהשב מומר לדבר אחד (מהרי"ל סי' קצ"ד), ויש ללמוד מה על שאר עבירות הקלות בעיני ההמון עד שלא נחשב להם לאיסור מחסרון ידיעה דאין צריכין לבדוק להם סכין (שמלה חדשה^{קל}), אלא אם כן הוא צורבא מרבנן ויודע האיסור (או שמודיעין אותו האיסור ואפילו הכי אינו נוהר):

(ט) לעבורה זרה, אפילו לא עבד עבודה זרה אלא פעם אחת^{קל} במיזד ואפילו בצנעה (ש"ך^{קל}) נעשה מומר לכל התורה כולה, והרי הוא כנכרי לכל התורה^{קל} חוץ מלענין קדושתו^{קל}, ואפילו עבר לתיאבון^{קל}, כל שאינו אנוס אנוס נפשות^{קל}, ולכן האנוסים שיכולים לנהל מלט על נפשם ולברוה ונשארים בארצותם מפני ממונם הם כמומרים^{קל} אף על פי שמקיימין כל המצות בצנעה,

עא סוף ס"ק יד.

ציונים לקונטרס אחרון

ח"מ שם (שהוכיח כן לענין מורדין, מ"ש מהרי"ל לענין שחיטה).
קפ פ"ד ח"מ.
קפא סעף ו.
קפב ב"מ ה, טוע"ב.
קפג סעף יז.
קפד ראה גם לעיל ק"א ריש ס"ק ח (לענין מומר להכעיס), וש"ע.
קפה ס"ק יז.
קפו כדלעיל או"ח סי' לט פ"א. סי' קכח ט"ב. סי' שפח ס"ג. לקמן הל' ריבית סע"ז. ח"מ הל' מציאה ופיקדון ס"ט.
קפז ראה יבמות מז, ב. טור ושו"ע א"ח סי' מד ס"ט.
קפח ב"י סו"א רסח ד"ה ומ"ש רבנו רמזה. שמלה חדשה סט"ז, והבאות שור ס"ק כט. וכו"ל לקמן הל' נזקי גוי' ה"י.
קפט ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ד.
קצ בכתיב: לכל התורה.

קכח סנהדרין צ"ט, ב.
קכט בכתיב: חבורה, וכו"ל בגמרא שם.
קע שם ק, א.
קעא רש"י שם ד"ה כגון.
קעב שרית מהרי"ל סי' קצד. פרי חדש בקונטרס אחרון סי' א ס"ה, שמלה חדשה ס"ז.
קעג ר"ן (ז, ו), ר"ה כותית.
קעד סימן ז'ז בשע"ר לא הגיע לרינו, וראה ש"ך שם סק"ז.
קעה הל' רוצח פ"ד ה"י (שלא מנה אותם בכלל האפיקורסים לענין מורדין, אף שבהל' תשובה פ"ג ה"ד מנה אותם בכלל אלו שאין להם חלק לעוה"ב). וכן ספן רבנו לקמן ח"מ הל' נזקי גוי' ק"א סק"ד.
קעז נדה, שפחה, גויה, זונה.
קעז סנהדרין פ"ב, א. ע"ז לו, ב.
קעח ראה תניא אנה"ת פ"ז (צ, ב).
קעט סימן זה בשע"ר לא הגיע לרינו, וראה לקמן

הלכות שחיטה ב

כוכבים או לחלף שבת (י) בפרהסיא או שהוא מומר (יא) לכל התורה אפילו חוץ משתים אלו דינו כנכרי. (ר' ירוחם). הגה: ומי שאינו חושש נשחטתה ואוכל נבלות נלא תיאצון אף על פי שאינו עושה להכעיס דינו כמומר (יב) להכעיס (קך העלה ה"י מדברי הרא"ש).

והלך בפעם בפעם אל המריפות לקנות ממקולין של נכרים או ישראל שיש להם מקולין מיוחדות למריפות¹⁰⁷ ואינו נאמן אפילו באמירתו ואפילו אומר מטבח ישראל פלוני לקחתי דבראורייתא לא שמכנין אהאי מעמא דמורתת (תבואות שור¹⁰⁸):

קונטרס אחרון

כי בעבודה זרה לא חילקו בין התיאבון ובין להכעיס, אבל אם אין בידם להמלט על נפשם והם מתנגחים בכשרות בינם ובין עצמן סומכין על שחיטתן כדלקמן סימן קי"ט¹⁰⁹:

(י) בפרהסיא. בפני עשרה מישראל¹¹⁰, או שהדבר מפורסם והוא ידע שיתפרסם¹¹¹, אפילו לא חילל להכעיס אלא לתיאבון במודי באיסורא דאורייתא¹¹² (שמלה חדשה¹¹³). ואפילו ראינוהו מקיים שאר מצות שחיטה הרי הוא כנכרי לשחיטה וכל התורה חוץ מקידושין¹¹⁴. ואפילו לא עשה כן אלא פעם אחת¹¹⁵ נעשה מומר לכל התורה והרי הוא כנכרי. אלא שבאותו הפעם עצמו שנעשה בה מומר עדיין אין שם מומר עליו באותו הפעם אלא מכאן ואילך, כגון אם שחט בשבת בפרהסיא שחיטתו כשרה ומכאן ואילך שחיטתו פסולה (ש"ך¹¹⁶), ויום הכיפורים כשבת לכל זה (שמלה חדשה¹¹⁷):

(יא) לכל התורה. ורובה ככולה (תבואות שור¹):

(יב) להכעיס. דכיון שאינו חושש בשחיטה לא מיקרי בר זביחה ולא קרינן ביה וזבתת ואלת מה שאתה זוכה אתה אוכל¹¹⁸ כן כתב הרא"ש¹¹⁹ בשם ר"י בעל התוס'¹²⁰, דלא כמ"ש הר"ן¹²¹ שכל שאינו אוכל נבילות להכעיס שאינו כנכרי אף על פי שאינו חושש בשחיטה הרי הוא בתורת שחיטה ישראל, וכן דעת הרשב"א¹²² ואפילו באוכל נבילות להכעיס¹²³, דסבירא ליה מכאן דאמר¹²⁴ מומר הוא ולא מין, ולא קיימא לן הכי¹²⁵ אלא כמ"ש הרא"ש בשם התוספות¹²⁶.

והתבואות שור¹²⁷ נסתפק במי שאינו טזרה אפילו טזיחא וזטא כגון להוליך אל המזמחה לשהוט דאפשר ולא מיקרי בר זביחה כלל לפי דעת התוספות, וזה אינו, דכיון דכשיש היתר ואיסור לפניו

עב ראה ס"ז ס"י קי"ב קכ"ב.

עג סקט"ו, ושמלה חדשה ס"ה.

ציורים לקונטרס אחרון

קצא סימן ג בשו"ע¹²⁸ לא הגיע לדיניו, וראה שו"ע שם סוף י"ב. אגרת השמר להרמב"ם ד"ה והמין הרביעי. רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ה ה"ב (בכמה נוסחאות).

קצב שו"ת הרשב"א ח"ז ס"י קעט. ב"י ס"י קיט ד"ה עוד מפני. רכ"י משה ס"י קכד ס"ק ג. בית הלל כ"א ס"ק ג. שמלה חדשה סט"ז, ותבואות שור ס"ק כז. קצג שמלה חדשה ותבואות שור שם. קצד כדלעיל קי"א ס"ק ח (ד"ה וכל זה), וש"ע. וראה שרי חמר כללים מ ריש כלל פו. ולענין ביטול רשות, ראה לעיל או"ח ס"י שפה ס"ג.

קצה סעיף טז. קצו כדלעיל קי"א סקט"ו, וש"ע. קצז ראה גם לעיל קי"א ריש ס"ק ח (לענין מומר להכעיס), וש"ע.

קצח ס"ק יז. קצט סעיף טז.

ר ס"ק כג וס"ק כה, ושמלה חדשה סט"ו. וראה גם לקמן חו"מ הל' מציאה ופיקדון סל"ט. רא ראה לעיל בפנים סק"ג, וש"ע. רב פ"א ס"ז, לפירוש הבי"י ד"ה ומ"ש רבנו בשם הרא"ש. רג ראה תוס' ג, כ ד"ה קסבר. רד (א, א) ד"ה ולענין. רה תורת הבית הארוך בית א ש"א (ח, ב) והקצר (ה, ב). רו דלא כר"ן שם, שפוסל בזה מפני שהוא כנכרי. רז ע"ז כ"ו, ב.

רח הן לענין מומר להכעיס לדבר אחר שהוא כנכרי (כדלעיל בתחלת הסעיף, ובקו"א ריש ס"ק ח, וש"ע), והן לענין אינו חושש בשחיטה שאינו נקרא בר זביחה (כמבואר כאן ברמ"א, ובט"ז ס"ק א). רט לענין אינו חושש בשחיטה שאינו בר זביחה. רי ס"ק טז.

הלכות שחיטה ב

נה

ו' מומר לאחת משאר עבירות אין צריך לבדוק לו סכין * ולחרימב"ם
[יג] צריך. * דווקא כמומר [יד] לעבודה אבל מי שהוא פסול לעדות

באר הגולה

יג הרא"ש בריש תולין ארא דרבא דף ד' הנקט אוכל * (פ') שנועד לעבור על הנצות משא"כ בפסול לעדות
בבילות לתיאבון וכו'.
יד שם וכמ"ש הרא"ש שם מעמו.
ד' בפ"י ממשמעות הגמרא דף ה'.

[יג] צריך. אפילו לעיכוב דחיבה שלא בדקו לו הסכין לא בתחילה ולא בסוף שחימתו
אסורה (ש"ך יט) דכיון דחויגן שלתאותו הוא עובר על אחת מן העבירות שבתורה
חיישינן דפקר (מפי) נ"ה שלא לקיים שום מצוה כהלכתה עכ"ל הרא"ש ט"ו. ונראה מדבריו
דהכי נקמינן [ב"ה טו]. וב"פ רש"ל ט"ו. וכן דעת הש"ע לקמן ס"ז ט"ז והש"ך פ' רמ"ז פ"א (שם) (ט):
[יד] לעבודה. היינו שהוא מועד ורגיל לעבור ט"ז. אבל מי שהוא פסול לעדות היינו שלא
עבר אלא פעם אחת אף על פי שנפסל לעדות ממון נאמן הוא באיסורין בדבר שלא

קונטרס אחרון

מניח האיסור ואוכל להיתר דווקא מקרי בר זביחה, כיון שלפעמים מדקדק בזביחה, דמהאי טעמא
מקרי אוכל נבילות לתיאבון בר זביחה משום דמדקדק בזביחה שלא לתיאבון (וכן מוכח ממ"ש
[לעיל ר"א] מ' א' בשם האחרונים גבי מי שיצאה טריפה מתחת ידו במיוד דלמפרע לא מספקא לן
באינו בר זביחה אלא ספיקא אחרנא עיין שם):

(יג) ו' אף על גב דבמומר לדבר אחד לא היה מומר לכל התורה¹¹, ולא אפילו השוד לכל התורה,
אפילו לדבר שיש הפסד ממון, וכל שכן טורה לבד, ואפילו מומר לאיסור חמור אינו השוד
לאיסור אחר אפילו קל ממנו אם הם ב' מיני איסורים¹², ואפילו במין איסור אחד המומר לאיסור
קל אינו השוד לאיסור חמור מאותו מין¹³, אפילו לדבר שיש בו הפסד ממון, כדנתן בפרק ד'
דבכורות¹⁴ דהתשוד על השביעית אינו השוד על המעשרות, לפי שהמעשרות חמורים משביעית¹⁵
אף על פי ששניהם מין איסור אחד שהוא איסור מאכלות אסורות ויש הפסד ממון הרבה כדלקמן
ס' קי"ט¹⁶, הכא אפילו המומר לאיסור קל מאיסור נבלה, ואפילו הוא מין איסור אחר שאינו
במאכלות אסורות, אפילו הכי צריך בדיקת סכין, משום דאנן לא השדינן ליה שלא יבדוק הסכין
כלל אלא שיבדקה במהירות קצת ולא יטרח לבדקה כהלכתה לאט לאט במתן וישוב הדעת
הרבה¹⁷ מפני קלות דעתו, שיקיל לומר שכבר היא יפה מאחר שלא מצא בה פגם בבדיקתו הקלה,

עד ס"ק ה'.
ע"ה טכאן ועד סיום הסימן הושלם מכת"י בקובץ גידול
תורה (ג) יא ע' ח"י. על כתיב" בפרשיות ראה שם
חוב"י.
עז פ"א סי' ג.
עז ד"ה מושגד.
ע"ה בי"ש פ"א סי' ג.

עט שנומר לעריות דינו כנומר לעבירה אחת, ודיניו
כדרימב"ם שצריך לבדוק לו סכין, וכדלקמן ס"ק י'.
פ ס"ק ה'.
פ"א ס"ק ט.
פ"ב וכו"ב בקי"א ס"ק יג. וראה לעיל ס"א א ק"א ס"ק
ב (דהיינו דוקא בשורמ באקרא, משא"כ בשחמא
המתא נפסל אף בלא"ה).

ציונים לקונטרס אחרון

מ"ח שם ס"ק יב. וראה גם לקמן בפנים ס"ק טז.
רטו ראה לעיל ס"א א ס"ק נג. שו"ת רבנו סי' ט.
רטז ל' א.
רטז ראה שו"ת צ"צ רס"י רמ"ט.
רתי סימן זה בשו"ע"ר לא הגיע לירינו, וראה שו"ע
שם ס"ד"ה, וש"ך שם ס"ק יב.
ריט כדלעיל ס"א א בפנים ס"ק ב.

רא כ"ה בכת"י, אך לעיל שם לא נזכר מזה. וראה
ש"ך שם ספיקום.
ריב מלאן ועד סיום הסימן הושלם מכת"י בקובץ
יגידול תורה (ג) יא ע' ח"י.
ריג מסקנת הגמרא תולין ה', א. טור וש"ע סי'.
ריד ב"י ספ"י קיט, בדעת הרמב"ן בתשובה ס"י קע.
שו"ת הרשב"א ח"א סי' סד. ש"ך שם סק"יב.

הלכות שחיטה ב

בעבירה מעבירות של תורה אין צריך לבדוק לו סכין אפילו להרמב"ם.
הגה: מיהו אם הוא פסול לעדות משום שאלל נפילות אעפ"י שאינו מומר לך כיון
שהוא חשוד לאלול נצלות [101] דינו כמומר לך (סגרת ז"י להרמב"ם).

נחמד עליו והיינו שלא עבר עליו אפילו פעם אחת. דשאני עדות ממון דכתיב⁹⁹ אל תשת
ידך עם רשע להיות עד חמס וכל מי שעבר עבירה אפילו פעם אחת נקרא רשע¹⁰⁰ אבל
באיסורין אין הרשע פסול אלא בדבר שנחמד עליו (רמב"ם פ"א מהלכות עדות¹⁰⁰).
רשב"א¹⁰⁰ ס' ת"ל):

[101] דינו כמומר. לכולי עלמא (ת"ש¹⁰¹). וצריך לבדוק לו סכין אפילו לא יאכל משחיטה
[10] לפי שאינו חושש על אחרים יותר ממנו וחיישינן שלא יבדוק הסכין יפה¹⁰². ולא
אמרו החשוד על הרבר נאמן בשל אחרים כדלקמן סימן קי"ט¹⁰³ אלא להעיר¹⁰⁴ אבל לא

קונטרס אחרון

דהא חוינן שהוא קל בדעתו ואין בו יראת חטא, מאחר שהוא מומר לעבירה אחת של תורה שאין
הרבים מקילים בה, והיינו שהוא מועד ורגיל בה¹⁰⁵.

(מה שאין כן כשלא עבר אלא פעם אחת יש לומר מקרה הוא שתקפו יצרו לעבירה זו ולא יצא
בשאל כך מהזקת כשרות ויראת חטא של סתם כל ישראל לענין בדיקת הסכין, אפילו עבר פעם
אחת עבירה המורה מאיסור נבילות רק שהיא ממין איסור אחר כגון עריות וכחאי גוונא.

אבל אם היא במאכלות אסורות, כיון שהוא מין איסור אחד עם איסור נבילה, צריך בדיקת הסכין
אפילו בדניבר. ואפילו עבר על איסור קל מנבילה, שאף על פי שהחשוד על איסור קל אינו חשוד
על איסור חמור אף על פי ששניהם מין איסור אחד, היינו לעבור במזיד, אבל להקל בבדיקת הסכין
שלא לטרות בבדיקתה לבדקה במתון ובשוב הדעת הרבה הוא חשוד, מפני שעבר על איסור קל
מנבלה שאין בו טורה כל כך.

ואפילו הוא איסור דברי סופרים, כגון שלא בדק הריאה כראוי ומצא אחריו טרפות, והיה ניכר שלא
חשש לבדקה יפה מפני קלות דעתו שהיה מקיל בבדיקתה ולא היה חושש לתקנת חכמים בשאט
בנפש¹⁰⁶, אינו נאמן על בדיקות הסכין כהלכתה יותר הרבה מבדיקת הריאה, ויש בה צד להקל
במי שהוא קל בדעתו להיות די לו בבדיקה קלה במהירות קצת כל י"ב בדיקות, שהצריכו חכמים¹⁰⁷
ולסמוך על הרגשתו שאין בה פגם, דהא חוינן שאין בו יראת חטא באיסורין מאחר שעבר על דברי
חכמים בבדיקת הריאה בשאט בנפש, אפילו לא עבר אלא פעם אחת. והוא הדין כמומר למון איסור
אחר אפילו של דברי סופרים).

ומ"ש לעיל ס"י א' ס"ד שאף על פי שהחשוד על הגניבה אינו חשוד על החשיטה, אף על גב דלא
בדקו לו סכין, והחשוד משמע אפילו מומר לך. היינו משום דתלינן שלא שחטנן בעצמו אלא נתן
לאחר לשחוט ורוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן (ש"ך¹⁰⁸ ט"ז¹⁰⁹).

פג שנתו כג. א. מנהדין בה, א. לקמן ה"ח הל' עדות	פו ס"ק ג.
פז ס"י.	פח תבואות שור שם, וכדלעיל סק"ה וק"א סק"ג.
פח כדלקמן שם ס"ו.	פט סמנ זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה שו"ע שם ס"ו.
פח הלכה ז. וראה גם ש"ך ס"י קט"ט י"ח.	צ משום דמה לו לשקר (לעיל ק"א שם).
פו בש"ת ח"א.	

ציונים לקונטרס אחרון

- רכ ככפנים ס"ק יד.
- רכב ראה שו"ך ס"י קט"ט ס"ק כח.
- רכג כדלקמן ס"י י"ח ס"ט ס"ק יב.
- רכד ס"ק ט.
- רכה ס"ק יח. וראה לעיל ס"י א ריש ס"ק ב וס"ק כט.

הלכות שחיטה ב

נו

ז' מוזמר לערלות דינו כמוזמר לעבירה [טו] אחת. ואם י' אינו ערל אלא מפני שמתו אחיו [יז] מחמת מילה הרי הוא כשאר ישראל כשר.

ח (יד) י' בותי האידינא דינו כנכרי.

באר הגולה

טו שם נביא דף ה' ופ' רבינו ירוחם כשעדיין אינו מניח לטול מראתו פן ימות.

דאמרינן שמייה לאחרים יותר מלעצמו. דאדרבה יש חשודים להאכל איסור לאחרים ולא לאכול בעצמן כדלקמן שם ס"ב^{צא} (עיין כנסת הגדולה^{צב} ותבואות שור^{צג} דלא כש"ך^{צד}): [טו] אחת. ולא כמוזמר לכל התורה כולה אף על פי שהמפיר בריתו של אברהם אבינו אין לו חלק לעולם הבא^{צה} (עיין פרי חדש סימן ק"מ^{צז}):

[יז] מחמת מילה. פירשו התוספות^{צח} שנימולו כשהם גדולים או ביום ח' וראו שנבלע בהן דמן דאם לא כן אמרינן שזא עדיין לא נבלע בהן דמן ולכך מתו (מ"ו^{צח}) והיו ליה מוזמר לערלות וצריך לברוק לו סבין להרמב"ם^{צט}. דכיון שבכל יום עובר באיסור ברת^ד

קונטרס אחרון

(יד) בותי. הוא מהאמונת שהושיב סנהריב בערי שומרון ונתגייירו^{כ"ו}, ומתחלה היו גרי אמת^{כ"ז} ואחר כך נתקלקלו^{כ"ח} וכפרו בהרבה תורה שבעל פה^{כ"ט}, רק שבשחיטה החזיקו בה בכל הלכותיה שבעל פה^{ל"א}, וכל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקים בה יותר מישראל לרשב"ג^{ל"ב}, והיה מותר לאכול משהיטתם. ותנא קמא פליג ארבי שמעון וסבירא ליה כיון שהלכות שחיטה לא כתיבי אלא שנצטוו משה עליהן בעל פה כדלעיל סי' א'^{ל"ג}, אין מדקדקין בהן כל כך, ואף על פי שהחזיקו בהן אין סומכין עליהן^{ל"ד}, ואפילו לרשב"ג אין סומכין עליהם אלא כשאוכלין בעצמן משהיטתן^{ל"ה}, אבל אלפני עור לא תתן מכשול^{ל"ו} לא קפדי כלל^{ל"ז}, כי הם מפרשים פסוק זה כמשמעו דוקא. ואחר כך בימי חכמי הגמרא נמנו עליהם חכמים ועשאום כנכרים גמורים^{ל"ח} לכל דבריהם^{ל"ט}, לפי שנתקלקלו הרבה^מ, וגם מצאו להם דמות יונה בראש הר גריזין^מ שהיו עובדין אותה^מ, והלכך אפילו ישראל עומד על גביז וראה ששחט יפה נבילה מדכרי סופרים (ש"ך^מ):

צא וש"ך ס"ק ה. וראה גם לעיל סי' א ק"א ס"ק ב (ד"ה וכתב רמ"א).	צה אבות פ"ג מ"א.
צב תנב"י ס"ק כב.	צו ס"ק יב.
צג שם.	צז ד, ב ד"ה שנתו.
צד ס"ק כ. ובפי' קט"ו ס"ק יח, ובפי' קט"ו ס"ק כ (דבשלו נפסל בפ"א, ובשל אחרים דוקא כשהוא מוזמר ונתיל בך).	צח ס"ק י.
	צט דלעיל ס"ה, ומ"ק יג.
	ד ראה ראב"ד הל' מילה פ"א ה"ב ובכס"מ שם.

ציונים לקונטרס אחרון

- רבה ראה מלכים ב יז, כד ואילך. רש"י סוטה לג, ב ד"ה שושיבים, קידושין עה, א ד"ה כותי.
- רבו ככבי עקיבא קידושין עה, ב וש"י.
- רבו רש"י סנהדרין פה, ב ד"ה גורי אמת.
- רבה סוטה לג, ב ורש"י ד"ה ספרי כותיים, וראה גם לעיל בפנים ס"ק ה.
- רבת חולין ד, א.
- רל ברייתא ד, א, וש"י.
- רלא בהקדמה.
- רלב גמרא שם.
- רלג תוס' גיטין י, א וחולין ד, א ד"ה מצת כותי.
- רלד ויקרא יט, יד.
- רלה ראה ע"ז כב, א, רש"י חולין ו, א ד"ה לישניה. תוס' גיטין וחולין שם.
- רלו חולין ד, א, וראה גם לעיל א"ח סי' קצט ס"ב.
- רלז רי"ף גיטין ט, א, רמב"ם הל' עבדים פ"ז ה"ז.
- רואה גם לעיל שם, סי' רטו סי"ב.
- רלת ירושלמי ע"ז פ"ה ה"ד, וראה רמב"ם חולין ו, א.
- רלט גמרא שם.
- רמ ס"ק ב.

הלכות שחיטה ב

נח

ט צדוקי (טו) ובייתוסי (הס הנמשכים אחר לדוק ובייתוס מתלמידי אנטיגוס איש סוכו שיצאו למרצות רעה ואינם מאמינים צמורה שצנ"פ) "שחיתתן אמורה אלא א"ב שחמו ואחרים עומדים על גביהם וגם בדרך להם (יח) סבין. הגה: מסור דינו י"ט ממומר ושמיטתו פסולה (הגהות אלפסי). [כ] ויש מכשירין (צ"י סימן קי"ט נסס רשנ"ח) ועיין לקמן סימן קי"ט.

י"ה התחיל פסול לשחוט ונמר הבשר או שהתחיל הבשר ונמר הפסול פסולה. במה דברים אמורים שהתחיל הפסול בדבר שעושה אותה נבלה כגון בושט או ברוב הקנה אבל אם התחיל הפסול בחצי קנה ונמר הבשר כשירה.

יא "היו ישראל ופסול אוהזין בסבין ושוחטין פסולה. ואין צריך לומר אם כל אחד סבינו בידו. (שמטה קוף פסולה) (ל"ז והוא נמוקפתא ריש חולין).

באר הגולה

טז מסקנת הגמ' שם ובדף ו'. יח הרשב"א בתורת הבית מראה דרבי אבא ורבא חולין דף יז רבנ'ם בפ"ד. י"ט ע"ב. יט שם ממשנת ספ"ב החולין דף מ"א ע"ב.

היו ליה כמומר ורגיל בכך ^{ק"י}. והוא הרין אם אינו מל את בנו שלא לצעריו היו ליה מומר לדבר אחד (תבואות שור ^{ק"ב}):

[יח] סבין. היינו כרי להתיר ככל ענין אף אם הצדוקי אינו מומחה. שכן הוא גם כן כוננת השו"ע במה שהצריך עומד על גביו ולא סגי ביוצא ונכנס כמש"ל ^{ק"ג} בשם הב"י ^{ק"ד}.

אבל במומחה לא בעי בדיקת סבין לא בתחלה ולא בסוף ^{ק"ה}:

[טז] כמומר ^{ק"ו}.

[כ] ויש מכשירין.

קונטרס אחרון

(טו) ובייתוסי ^{ק"א}.

קא תבואות שור ס"ק טא. בשם תורת חיים ד, ב ד"ה אמר רבא. קב בשמלה הרשה סכ"ג. קג בחלק שהגיע לדינו לא נזכר הב"י (וראה לעיל ס"ק ח וס"ק יב). ואלו נבאר בקי"א ס"ק מו, שלא הגיע לדינו. קד ד"ה תדוקי (שהיו באינו מומחה). וראה גם ט"ז סק"ב. ש"ך סק"ג. קה ראה ש"ך ס"ק כד. קו ככת"י נרשמו שני ציונים על הגהה זו, אך ביאור רבנו השיך להם לא נעקש שם. וחבל על הדברין. וראה לקמן הל' נקו טעון קי"א ס"ק ב, שבה תלוי גם דין חזית אבדה לנמור (שנבאר בפנים שם ס"ח) ודין תפילין שנכתבו ע"י מומר (לעיל א"ח סי' ל"א).

ציונים לקונטרס אחרון

התוס' והרא"ש, ופסול אפילו בעצ"ע, דלא כרשב"א ור"ן שהובאו שם, ובפנים ס"ק יח (שאם הוא מומחה סגי אף ביוצא ונכנס).

רמא ככת"י נרשם כאן ציון, אך ביאור רבנו השיך לו לא נעקש שם. ואפשר שלכאן צוין לעיל בקי"א ס"ק ח (ר"ה וכל זה, במוסגר, שאם אינו נזכר בה כהלכתה שבעל פה לא מקרי בר וביחה לפי דעת

הלכות שחיטה ב

נמ

סימן יח

אמר רב חסדא רזו לכדיקת סכין מן התורה מנין שנאמר¹ ושחתם בזה ואכלתם (ומקאמר בזה ש"מ סכין בדק להם²). פשיטא כיון דכי נקב (לושמי³) מריפה בעינא בדיקה (דהא אי איכא פגם נקיב⁴ ונקרע וכתוב וזבחת וקריעה אינה שחיטה ומציא שלא נשחטו הסימנים (רש"י דף י"ז) וה"ל כמותה מאליה שאין שחיטה מועלת אלא בסימנים שלמים שלא נקבו נקב העושה טרפה מחיים⁵ כדלקמן סי' ל"ג⁶). לחכם קאמרינן. והא אמר רבי יוחנן לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם⁷ (ואנן מקרא ילפינן לה⁸). מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. כמעברא בדקי לה בשמשא (נותנים אותה בשמש ורואין בחודה⁹) בנהרעא בדקי לה במיא (הופך חודה למטה ומוליכה על פני המים ונוגע מעט אם יש פגם העוקץ עושה כמין חרין במים בהליכתה¹⁰) רב ששת בדק לה בריש לישניה רב אחא בר יעקב בדק לה בחוט השערה בסורא אמרי כשרא אכלה כישרא ליבדקה (היא באה להתוך בשר הסימנים לפיכך עיקר בדיקתה בבשר או בריש לישניה או בכשר אצבע אם בשר זה פגוע בפגם כן יפגע בו בשר הסימן אבל בדבר אחר לא היו בדיקה שמא דבר קשה עובר על פגם קטן ואינו חוגר או דבר שהוא רך יותר מדאי כגון מים נכנס לתוך פגם קטן אף על פי שאינו פגם לקלקל הסימנים¹¹). אמר רב פפא צריכא בדיקה אבשרא (בשר האצבע¹² בשביל הושט¹³ שהוא רך¹⁴) ואמרינא (משום קנה תוס' ורא"ש י"ז) שלא יקרע רובו בפגמות רבות שבסכין או אפילו אין בה אלא פגימה אחת ותקרע משהו המשלים לרובו (עין תורת הבית הארוך¹⁵ ובדק הבית¹⁶ ומשמרת הבית¹⁷) הנפק חיותא דקנה בקריעה ולא בשחיטה וכמ"ש לקמן סוף סימן כ"א¹⁸ ובאבישירא לחוד לא סגי דומנין דאיכא נמי איפכא דיש פגימה שאין בשר אצבע והושט מורגשים והצפורן והקנה מורגשים¹⁹) ואתלתא רוחתא²⁰ (באמצע חודה ובעדוין שמא נפגם עובי חודה בצדה ונאחו הסימן בעוקץ ונקרע²¹). רב יימר אמר אבשרא ואמרינא צריכא ואנ' רוחתא לא צריכא. מי לא [א"ר יורא] אמר שמואל ליבן סכין (באור²²) ושחט

א נמרא יו, ב.
ב שמואל א ד, דל. וראה גם לקמן סי' יב.
ג רש"י שם ד"ה ושחתם.
ד רש"י שם ד"ה כיון (שטרפה במשהו; מה שאין כן בקנה שאינה מריפה עד שפספס רובו, כנבואר במשנה טב, א. מור וש"ע רס"י דל. וכדלקמן בסמוך).
ה רש"י שם.
ו ע"א ד"ה נפגמה. וראה לקמן ק"א ריש ס"ד. ה"י כד ס"ק חלו: ביאורי הלכות ס"ק א.
ז ולכן אף במשטרפה כפגימה כמיעוט קמא בושטן, אין השחיטה שלאחריה מועלת להוציאה מדי גבלה. וראה ביאורי הלכות ס"ק ב.
ח ראה שם ס"ז וס"ק ז.
ט כדלקמן ס"ז וק"א ס"ק ט.
י רש"י שם (זו, ב) ד"ה לא אמרו.
יא פירוש הא' ברש"י שם ד"ה בשמשא.
יב פירוש הא' ברש"י שם ד"ה במיא.
יג רש"י שם ד"ה כשרא אכלה.

יד רש"י שם ד"ה אבשרא.
טו תוס' שם ד"ה אבשרא.
טז רא"ש פ"א סי' כד.
יז שם. וראה לקמן ק"א ס"ק ג (ד"ה דשם, ואיך), ביאור הדברים לשמירת הריש"א ולשמירת הרא"ש.
יח בית ראשון של' (יא, ב): בחצי קנה פגום ושוחט בו כל שהוא ונמרו). וכ"ה ברמב"ן י"ז, ס"ד ד"ה סכין.
יט שם יב, א.
כ שם יב, רע"א.
כא סימן זה בשעור"ד לא הינו לדינו, וראה ש"ע שם ס"ה (שאם תשלימו לחוב בשחיטה כשר), לקמן סוף ס"ק ג.
כב כד ס"ק כה.
כג ריבב"א שם ד"ה אבשרא. לבוש ס"פ. תבואת שור ס"ק ד. וראה לקמן ק"א ס"ק ג. ביאורי הלכות שם ס"ק ה.
כד כג כדלקמן ס"פ.
כה רש"י שם ד"ה ואתלתא.
כו רש"י ה, רע"א.

הלכות שחיטה ב

בה שחיטתו כשרה שחודרה קודם ללבונה (קודם שיכוה הסימן בלבונה הוא נחתך בחדורה¹³) וקשיא לן והאיכא צדדים (שנכוו בצדי הסכין קודם שתגמור השחיטה¹⁴ ושריפה כגוב הוא¹⁵) ואם נקב הוישט קודם שנשחט רובו אף על פי שניקב כנגד מה שנשחט כבר מרפה ואין שחיטה מועלת בו כדלקמן סי' כ"ו¹⁶) ואמרינן בית השחיטה מירווח רווח (מתרחב החתך מצדי הסכין מכאן ומכאן ואין נוגע בסימן אלא חדרו של סכין?) הכי נמי בית השחיטה מרווח רווח (ולא איכפת לן אם יש פגם בצדי הסכין דאין צדי הסכין נוגעים בסימן¹⁷) עב"ל הגמרא ופירוש רש"י.

ובתב המודרכי¹⁸ דיש פוסקים כרב יימר מיהו נהוג העולם לפסול כשנמצא פגימה מן הצדדים כמו על חודה עב"ל. וכן פסקו רוב הפוסקים כרב פפא. והוא דשמואל דחו מהלכה ופוסלין בליבן סכין ושחט בה¹⁹. ויש שהילקי²⁰ בין ליבן סכין שאינו מתפשט לצדדין ובין מורשא דפגימה שמתפשטת חוץ לסכין במקום הפגם ונאחות בצדדי בית השחיטה וקורעתן. ועוד הילקי²¹ בין ידוע שהיתה מלובנת ומכוון שלא יטנה לצדדין ובין פגימה שבצדדים שאם לא יברוק תחלה פעמים שיש שם פגימה ואינו יודע ולא יוחר מלחמות. ולפי זה אם היה יודע שאחד מן הצדדים פגום וכיוון שלא להטות לאותו צד שחיטתו כשרה. מיהו לענין מעשה אין להקל (ב"י סי' [מ']) ולכן סתם רמ"א כאן אף על פי שהביא סברא זו בסי' מ'. ועיין מ"ש לקמן סעיף י"א²² בשם בנסת הגדולה:

כו רש"י י, ב ד"ה שחודרה.

כז רש"י שם ד"ה הוא איכא.

כח רש"י ה, א ד"ה והאיכא.

כט ס"א (כנגד המקום ששחט), וס"ק א (קודם ששחט הרוב).

ל רש"י ה, א ד"ה מירווח.

לא רש"י ז, ב ד"ה אתלתא ורתא לא צריכי.

לב רמז תקפמ.

לג דעה הא' שבמור וש"ע סי' מ.

לד רא"ש פ"א סי' ה, בשם רבנו יונה.

לה רא"ש שם. מורי ומ"א שם ברעה הב'.

לו ס"ק ז' (שלענין בדיקה שאחר שחטתו פגמנין אפסקים

כרב יימר).